

Om användaren själv får välja

**Svenska akademiska biblioteks dokumenterade
uppfattningar om förvärv**

Lina Köpsén

Examensarbete (30 högskolepoäng) i biblioteks- och informationsvetenskap för
masterexamen inom ABM-masterprogrammet vid Lunds universitet.

Handledare: Jutta Haider

År: 2016

© Lina Köpsén

Title

Who is the user to decide – Conceptions of acquisitions in Swedish academic library policies

Abstract

Making decisions on what to acquire and what not to acquire is, and has been for centuries, a task that librarians are relied on to perform. Over the recent decades focus in acquisitions has turned slightly away from the expertise of the librarians towards the needs of the library users. Reasons for the turn has been lacking financial funds and a desire to increase service in libraries. The effect of this turn has resulted in that library users are encouraged to, and sometimes even expected to, contribute to the collection development by communicating their literature needs to the librarians. To manage collection development and to set a standard for the library, acquisition policies are often produced.

The aim of this study is to increase the understanding of how Swedish academic libraries value their users' influence on acquiring information resources through different manners of user-driven acquisition models. In accomplishing the aim 31 collection development policies have been collected from Swedish academic libraries. The policies have undergone an analysis called *What's the problem represented to be?*. The method was created by Carol Bacchi, whom has been greatly inspired by Michel Foucault's discourse analysis in her creation, and theoretical questions of power and representation permeate it.

Results from this analysis point to user influence on acquisitions as something valuable to the libraries. Often times some users are more valuable than others though. In most policies the user-driven acquisitions rely on library users to make purchase recommendations at the library or on the library homepage. One of the main reasons for wanting users to contribute to the collection development is that literature acquired on demand of users are borrowed to a greater extent. In evaluations literature that is used more comes out as the more economic choice which is what the librarians are aiming for.

Master's thesis

Keywords

library and information studies; critical policy analysis; academic libraries; library policy; collection development; user needs; user centered; McDonaldization; WPR; Bacchi;

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställningar	5
1.2 Avgränsningar	5
1.3 Disposition.....	5
2 Bakgrund	7
2.1 Akademiska bibliotek	7
2.2 Collection development – beståndsutveckling	8
2.2.1 Förvärvspolicy.....	9
2.3 Användarstyrning	10
2.3.1 Användarstyrda modeller för e-boksförvärv	11
2.3.2 Nackdelar med användarstyrda modeller för e-boksförvärv	12
3 Teori och metod.....	14
3.1 Diskursanalys	14
3.2 Foucault	15
3.3 What’s the problem represented to be?	16
3.4 Tidigare forskning	17
3.4.1 Policyer och policyanalys.....	18
3.4.2 Effektivisering i konsumtionsområdet	19
3.4.3 Bibliotekarien och användaren	20
3.4.4 Relevans och kvalitet.....	22
3.5 Urval	24
3.6 Insamling av material	24
3.7 Forskningsetiska frågor	25
3.7.1 Självreflexivitet	26
3.7.2 Reliabilitet och validitet	26
3.8 Tillvägagångssätt	27
4 Resultat och analys	30
4.1 Problemrepresentationerna åskådliggörs	30
4.2 Policyernas aktörer – synliga som osynliga	33
4.3 Användarstyrningens diskurs	36
4.4 Effekter av problemrepresentationerna	40
5 Avslutande diskussion	42
6 Käll- och litteraturförteckning	45
6.1 Källor:.....	45
6.2 Litteratur:	47
Bilagor.....	55
Bilaga 1	55
Bilaga 2	56

1 Inledning

I dagens samhälle genomsyrar effektiviseringar allehanda organisationer för att öka den ekonomiska vinningen och för att nyttja alla resurser maximalt. Sociologen George Ritzer (2000) kallar den här utvecklingen för en McDonaldisering av samhället. Ritzers (2000, s. 1) definition av McDonaldisering är ”the process by which the principles of the fast-food restaurant are coming to dominate more and more sectors of American society as well as of the rest of the world”. De akademiska biblioteken är inget undantag. Dessutom är de påverkade av minskade budgetar samt högre krav från sina moderorganisationer på att visa på bibliotekens värde för moderorganisationen. De förändrade förutsättningarna har satt avtryck i bibliotekens förvärv av informationsresurser.

Att förvärva relevanta informationsresurser till bibliotek, som uppfyller låntagarnas behov, har länge varit en av bibliotekariernas viktigaste uppgifter (Walters 2012, s. 199). En uppgift som å ena sidan är självklar i yrkesrollen som bibliotekarie men som å andra sidan kan innebära gränsdragningar i gråskalorna. Vad innebär egentligen relevans i det här sammanhanget? Vem får vara med och avgöra informationsresursernas relevans och i förlängningen även vad som förvärvas till biblioteket?

Med intågandet av e-medier, som å ena sidan är väldigt lättillgängliga för användarna men å andra sidan kan vara kostsamma att förvärva för biblioteken uppstod en ny dimension av förvärvsval som även de ska tas beaktning vid förvärv. E-mediernas lättillgänglighet har också bidragit till en förändrad syn på bibliotekets samling. Tidigare var det nödvändigt att bibliotekarierna förutsåg informationsbehov och förvärvade informationsresurser de bedömde att det fanns behov för. Samlingen var således begränsad till de informationsresurser som ägdes av biblioteket och fanns tillgänglig inom dess väggar. Utvecklingen av e-medierna har inneburit att möjligheten att leasa informationsresurser har tillkommit och att tillgängligheten inte begränsas till det fysiska rummet (Wallén 2014, ss. 39-40).

Idag kan bibliotekarierna låta användarna, i synnerhet när det gäller e-medieförvärvet, vara väldigt delaktiga i besluten kring vad som förvärvas. Att användarna får delta i större utsträckning i förvärvsprocessen innebär förändrade roller både för bibliotekarier och för användare.

Kontroll eller inte kontroll över urval och mediebestånd, kopplat till frågan om bibliotekets självständighet och användarstyrt urval, men även kopplat till innehållet i digitala licensierade samlingar, är en grundläggande problemställning som genomsyrar allt arbete med förvärv och urval på bibliotek.

Söderlind & Elf 2014, s. 11

Som medel för kontroll har många bibliotek utvecklat styrdokument i form av förvärvsstrategier eller policyer för att förenkla förvärvsarbetet samt för att tydliggöra vilka faktorer som är avgörande för dem i deras förvärvsarbete. I min uppsats analyserar jag svenska akademiska biblioteks dokumenterade inköpsstrategier för att

på så vis belysa vilka representationer som får ta plats i policyerna och hur de gör det. Med representationer avses det som betraktas som betydelsefullt i en specifik kontext och som skapar och återskapar maktstrukturer. Fokus för analysen är språkets makt och policyerna som analyseras betraktas både som texter och som representationer av verkligheten. Analysen avser också ge inblick i vem som har kontroll över vad som förvärvas och hur denna kontroll tar sig uttryck.

1.1 Syfte och frågeställningar

Den här studiens syfte är att skapa förståelse för hur svenska akademiska bibliotek värderar sina användares inflytande över förvärvandet av informationsresurser som inte är kurslitteratur, genom olika former av användarstyrning. Detta syfte vill jag uppnå genom att undersöka hur problemet artikuleras i förvärvspolicyer genom att använda metoden *What's the problem represented to be?*. Avsikten är att upptäcka vad som förenar och vad som skiljer olika akademiska bibliotek i deras strategier för förvärv.

Följande tre frågeställningar är uppställda för att uppnå ovanstående syftet:

- Hur beskrivs brukande av användarstyrning i svenska akademiska biblioteks förvärvspolicyer?
- Vilka representationer framställs i svenska akademiska biblioteks förvärvspolicyer? Hur yttrar sig representationerna i framställning av dem?
- Vilka föreställningar om användaren och relevans framställs i policyerna?

1.2 Avgränsningar

Undersökningen utgår ifrån en konstruktivistisk syn där språket och verklighet inte går att skilja åt. Bergström och Boréus (2012a, s. 28) uttrycker det som att "[...] språket fungerar som en konstruerande lins i synen på verkligheten".

Studien är avgränsad till att gälla policydokument som är insamlade från svenska akademiska bibliotek under februari och mars månad 2016. Undersökningen är en beskrivande dokumentanalys och därmed ger den inte svar på hur dokumenten verkligen används i verksamheten eller vad de berörda anser om dem. Undersökningen gör inte anspråk på att vara en totalanalys utan är avgränsad till de dokument som jag fick tillgång till.

1.3 Disposition

Efter den här inledningen placerar jag uppsatsens ämne i en samhällelig kontext genom en bakgrundsbeskrivning av akademiska bibliotek och olika perspektiv på förvärv. Därefter följer ett avsnitt om teori och metod. Undersökningen utgår ifrån en Foucaultinspirerad policyanalys vilket gör att de teoretiska och metodologiska utgångspunkterna är tätt sammanvävda. Av den anledningen har jag valt att låta teori och metod ingå i samma kapitel. I kapitlet görs en genomgång av tidigare forskning som berör den här studien. Jag presenterar även empirin, motiverar urval och andra val jag har gjort under studiens gång, samt resonerar kring konsekvenserna av dessa val.

Teori- och metodkapitlet följs av ett resultat- och analysavsnitt som strukturerats utifrån min metodologiska ansats. Avslutningsvis kommer ett avsnitt med en avslutande diskussion där jag återvänder till mitt syfte och mina forskningsfrågor för att sammanfatta mina resultat.

2 Bakgrund

Nedan ges en allmän överblick av förvärvande av informationsresurser och användarstyrning med fokus på akademiska bibliotek, som ska betraktas som en bakgrund till den analys som presenteras senare.

2.1 Akademiska bibliotek

I gruppen akademiska bibliotek inkluderas högskolebibliotek och universitetsbibliotek. De har den benämningen för att deras institutionella hemvist är en högskola eller ett universitet (Eriksson & Zetterlund 2008, s. 4). I Sverige är den största delen av de akademiska biblioteken offentligt finansierade. De akademiska bibliotek som inte drivs av staten är stiftelsesdrivna. Variationerna mellan olika akademiska bibliotek är stora. Vissa är forskningsbibliotek, vissa har i uppgift att värna kulturarvet genom att förvara pliktexemplar av allt svensk tryck, och gemensamt för dem alla är att de har ett informationsförsörjningsansvar gentemot de studier och den forskning som bedrivs på det lärosäte biblioteket tillhör (Gellerstam 2001, s. 12). Det är alltså studenter, lärare som undervisar studenter och forskare som det akademiska biblioteket ska förse med informationsresurser. De två lagar som akademiska bibliotek främst ska förhålla sig till är Högskolelag (1992:1434) och Bibliotekslag (2013:801). Det är i synnerhet dessa paragrafer som påverkar de akademiska biblioteken:

[...] Inom det område som utbildningen avser ska studenterna, utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå

SFS 1992:1434, kap 2, 8 §

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

SFS 2013:801, 2 §

Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen. Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

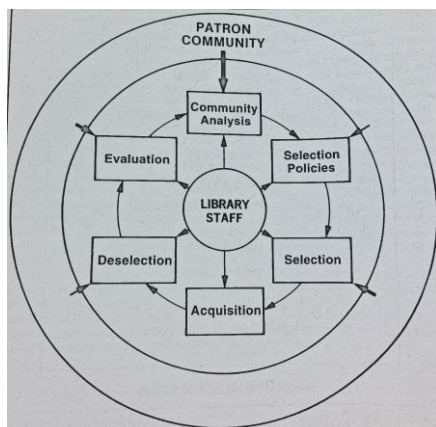
SFS 2013:801, 12 §

Åsa Söderlind och Gullvor Elf (2014, s. 28) har på uppdrag av biblioteksföreningen skrivit *Vi arbetar i medborgarnas tjänst* och anser att Alexandriamanifestet, som är ett IFLA-manifest, också påverkar och inverkar på styrningen i de akademiska biblioteken. I Alexandriamanifestet, som antogs av IFLA 2005, talas om effektivt utnyttjande av informationsresurser, att åtgärda hinder för åtkomsten av information, stödjande av fri tillgänglighet till information och Open Access (Svensk biblioteksförening 2014, s. 44).

2.2 Collection development – beståndsutveckling

Enligt författarna till boken *Developing Library and Information Center Collections*, Edward G. Evans och Margaret Zarnosky Saponaro (2005, ss. 6-9), är *collection development* ett övergripande namn på en process som alla bibliotek genomgår, vilken innebär ett ständigt skapande och omskapande av samlingen. Med samling avses de informationsresurser ett specifikt bibliotek har tillgängliga för utlån. Motsvarigheten till *collection development* på svenska är *beståndsutveckling*. ”Collection development is a complex process that is highly subjective, rife with problems and traps for the unwary” (Evans & Saponaro 2005, s. 66). Processen inkluderar sex stadier: analys av intressenter, urvalspolicyer, urval, förvärv, gallring och utvärdering (min översättning av begreppen). Den här uppsatsen kommer huvudsakligen att fokusera på urvalspolicyerna.

Bild 1. Beståndsutvecklingsprocessen

Källa: Evans & Saponaro 2005, s. 8.

Evans och Saponaro (2005, ss. 14-20) menar att ett biblioteks användare har en central roll i den här processen då det i synnerhet är användarnas informationsbehov som ska tillfredsställas av biblioteket. Vidare anser Evans och Saponaro (2005, s. 15) att identifierade behov, snarare än abstrakta kvalitetsstandarder ska vara styrande i beståndsutvecklingen. Målet med att förvärva informationsresurser är att de ska användas (Danielson 2012, s. 86; Allison 2013, s. 18). Att mäta informationsresursers utlåningsgrad är ett sätt för bibliotek att mäta sin egen kostnadseffektivitet (Danielson 2012, s. 94). Att de informationsresurser som förvärvas också lånas ut ses som ett kvitto på att de ekonomiska medlen används väl. Tyvärr kan mätningar av utlån ge illusionen av att mäta användningsgraden. Att en informationsresurs lånas ut innebär inte automatiskt att den används.

Akademiska bibliotek förvärvar material inom ämnesområden med undervisnings- och forskningssyfte och bibliotekets användare ses ofta som delaktiga i urvalet. Fakultetsmedlemmars önskemål tycks vara särskilt viktiga att ta hänsyn till (Evans & Saponaro 2005, s. 14). Dee Ann K. Allison (2013, s. 6), som författat boken *The Patron-Driven Library: A practical guide for managing collections and services in the digital age*, menar dock att det är viktigt att inte ta sina användare för givna.

Prestigen i att ha en stor fysisk samling är numera i princip borta menar Allison (2013, s. 42). Att ha tillgång till stora mängder information är dock fortfarande prestigefyllt, vilket blir tydligt i en jämförelse av de akademiska bibliotekens tillgång till elektroniska titlar, gjord av Biblioteksbladet, där antalet titlar kan vara flera hundratusen fler på vissa institutioner än andra (Westin 2016, s. 21). Att tillhandahålla så mycket litteratur som möjligt i digital form är en strävan som präglar medieplaner från svenska akademiska bibliotek enligt Söderlind och Elf (2014, s. 50).

Allison menar vidare att beståndsutveckling, i betydelsen *samlande*, inte är viktigt när information är så lättillgängligt via webben och fjärrlån (Allison 2013, s. 41). Detta kan dock vara lite förhastade slutsatser kring utvecklingens innebörd då exempelvis Rick Anderson (2008, s. 564) uttrycker att: ”The library is not about books; it’s about information”. Betydelsen av att kunna tillgängliggöra information är alltså fortfarande av vikt, trots informationsutbudet som finns tillgängligt på webben. Med den teknik som finns är det lätt att tillgängliggöra fulltexter och information av olika slag (Allison 2013, 42). Det kan dessutom göras på ett kostnadseffektivt sätt vilket gynnar både användare och bibliotek (Caminita 2014, s. 2).

Blanca San Jose Montano, som skrivit artikeln *The new paradigm of collection management in university libraries: from crisis to revolution* definierar i sin artikel ett akademiskt biblioteks samling på följande sätt:

[...] the sum of the material formed by content and information resources managed by information professionals and directed to the university community, whose work is also responsible for preserving and promoting universal dissemination.

Montano 2014, s. 91

Med det sagt bekräftas Evans och Saponaro (2005, s. 16) i att beståndsutveckling är en process som utgår ifrån val de ansvariga i biblioteksverksamheten gör. Det finns således inte ett korrekt eller inkorrekt sätt att bedriva beståndsutveckling. Huvudsakligen är det bibliotekarierna som ansvarar för att ovan nämnda process fortgår, med målet att bibehålla samlingens vitalitet. Montano (2014, s. 95) menar dock att det för närvarande pågår en revolution och att begreppet *collection management* (som i princip kan likställas med *collection development*, det vill säga beståndsutveckling) borde bytas ut mot ett begrepp som än så länge saknar någon motsvarighet på svenska: *cooperation collection management*. Termen *cooperation collection management* förtydligar att samarbeten, mellan bibliotek, och mellan bibliotekarier och användare, är nödvändiga för en samlings underhåll.

2.2.1 Förvärvspolicy

Utarbetande av policyer sker i en struktur för att frambringa specifika handlingar (Gill 2012, s. 82). Syftena med en förvärvspolicy är att bättre tillgodose sina användares behov, effektivisera mediehanteringen, vägleda dem som förvärvar så att de ekonomiska ramarna följs och så att samlingen kontinuerligt utvecklas och stärks samt att medvetet profilera sig (Söderlind & Elf 2014, s. 36). Förvärvspolicyer är således styrdokument, som i de akademiska bibliotekens fall ofta knyter an till moderinstitutionens strategiska mål och planer. De akademiska bibliotekens huvudsyfte är, som nämnts i avsnitt 2.1 *Akademiska bibliotek* att ansvara för informationsresursförsörjningen inom organisationen.

Argumenten för att ha en förvärvspolicy är många. Åsikten att en förvärvspolicy kan skapa god grund för byggandet och underhållet av ett biblioteks samling, förutsatt att den har genomgått ett noggrant förarbete delas av Evans och Saponaro (2005, s. 49) och Holly Hibner och Mary Kelly (2010, s. 2). Förvärvspolicyn kan bidra till att samlingen växer med kontinuitet och balans anser Bruce Munro och Peter Philips (2008, s. 151). Genom att definiera vad som är prioriterat för den specifika samlingen underlättas även den ekonomiska planeringen. Joseph Straw (2003, s. 78) menar att de som förvärvar tvingas genom användandet av en förvärvspolicy till noggranna överväganden inför beslut om förvärv. Det är genom dessa överväganden som ovan nämnda balans och kontinuitet uppnås. En förvärvspolicy ska även fungera som verktyg i diskussioner om ekonomiska anslag för förvärv (Evans & Saponaro 2005, s. 50).

Evans och Saponaro (2005, s. 20) anser vidare att desto mer kunskap som finns att tillgå om bibliotekets användare, desto lättare är det att tillhandahålla önskat material. Användarna har således betydelse för hur policyns innehåll formuleras. En del bibliotek väljer, trots dessa argument att inte ha någon nedskrivna förvärvspolicy (Cherepon & Sankowski 2003, s. 68). Ett argument som används för att inte ha någon dokumenterad förvärvspolicy är enligt Evans och Saponaro (2005, s. 51) att policyer bör uppdateras regelbundet för att samspela med organisationens föränderlighet, sådana uppdateringar är tidskrävande och anses av vissa bibliotek inte vara värda besväret.

2.3 Användarstyrning

Användarstyrning innebär att sätta användaren i centrum genom att låta användarens upplevelser av service styra verksamhetens mål och utformning. Målet är att skapa tjänster som både möter användarnas behov och som samtidigt är kostnadseffektiva. Allison (2013, s. xxii) menar att vi är inne i en ny tidsålder där ett bibliotek inte bedöms utifrån sin samlings storlek utan utifrån dess tjänster och dess bibliotekariers bemötande. Inom den svenska bibliotekssfären råder för närvarande en trend där användarstyrning har en stark ställning (Söderlind & Elf 2014, s. 10). Denna trend, eller tidsålder som Allison kallar det, är en konsekvens av olika faktorer. Den tekniska utvecklingen är en faktor som har möjliggjort den här utvecklingen.

En annan faktor som har påverkat är att den ekonomiska situationen för akademiska bibliotek har förändrats och försämrats så till den grad att det har varit tal om en kostnadskris (Wallén 2014, ss. 51-52). Kostnadskrisen har bland annat berott på att priserna på böcker och tidskrifter har stigit mer än bibliotekens budgetar. Med mer begränsade ekonomiska medel blir biblioteken tvungna att tänka över vilka förvärv som görs (Caminita 2014, s. 3; Allison 2013, s. 12).

För att göra förvärven mer kostnadseffektiva har en del bibliotek valt att fokusera mer på användarnas behov och önskemål, då biblioteken är nödgade att försäkra sig om att deras samlingar gynnar deras användare (Allison 2013, s. 150). Som nämndes i avsnitt 2.2 *Collection development – beståndsutveckling* anses informationsresurser som används i hög grad vara kostnadseffektiva förvärv. Studier på akademiska bibliotek visar att de informationsresurser som köps in på begäran av användare används i större utsträckning än informationsresurser bibliotekarierna köper in (Tyler et al. 2011, s. 42;

Stone & Heyhoepullar 2015, ss. 22-23; Allison 2013, s. 96). Det blir således mer kostnadseffektivt att applicera någon form av användarstyrning på förvärvsprocessen.

För att få kunskap om användarnas behov krävs att bibliotekarierna engagerar sig i låntagarna och att biblioteken utvecklar en plattare struktur med decentraliserad kontroll (Allison 2013, s. 269). Anne C. Barnhart uttrycker hur detta engagemang kan te sig på följande vis:

Whenever librarians have consistent interaction with researchers, whether at the reference desk, in the classroom, or in office hours, they learn what resources those users need. By helping patrons with interlibrary loan requests, librarians see what kind of resources are lacking in the present collection.

Barnhart 2011, s. 119

Olika sätt att låta användarna vara med och styra vad som förvärvas kan exempelvis vara genom att skapa tydliga möjligheter för inköpsförslag via en webbplats eller via sociala medier (Allison 2013, s. 98). Ett annat sätt är att låta fjärrlånsansökningar mynna ut i förvärv (Danielson 2012, s. 95; Ikeda Chow & James 2014, s. 95).

2.3.1 Användarstyrda modeller för e-boksförvärv

Vanligt förekommande förvärvsmodeller som ökar användarens inflytande markant är så kallad Patron Driven Acquisition (PDA) eller Demand Driven Acquisition (DDA) (Byström red. 2012, s. 7). Namnen på modellerna är tyvärr en aning tvetydiga, i synnerhet om de används i engelskspråkiga länder, eftersom de emellanåt används för att beskriva användarstyrning generellt. Här i Sverige är begreppet PDA vanligast men termerna är överlappande och används för att beskriva ett sätt att bedriva användarstyrning vid förvärv av e-litteratur.

PDA är en modell för e-böcker som låter låntagarna välja litteratur *just in time* snarare än att bibliotekarierna köper in litteratur *just in case* (Calhoun 2014, s. 118). Modellen bygger på att biblioteket gör ett tidsbegränsat avtal med en e-boksleverantör. När avtalet är gjort skapar bibliotekarierna en profil där de gör val kring vilka ämnesområden de vill ha böcker inom, vilka förlag de vill inkludera, samt vilken typ av användning som ska leda till förvärv (Allison 2013, ss. 92-95, jfr Byström red. 2012, ss. 8-9). PDA innebär nämligen att de böcker som lånats vid upprepade tillfällen automatiskt förvärvas till biblioteket. Olika leverantörer har olika kostnader för att göra e-böcker tillgängliga.

Allison (2013, s. 30) menar vidare att det är viktigt att utnyttja den så kallade kollektiva intelligens som människor i ett gemensamt beslutsfattande anses besitta. Många av bibliotekets användare är vana vid att ha omedelbar tillgång till mängder av information via internet (Allison 2013, s. 27). Med PDA förstärks den vanan ytterligare då modellen möjliggör för bibliotek att erbjuda sina användare tusentals titlar, som annars inte skulle ha varit tillgängliga (Byström red. 2012, s. 16).

Upplevelsen bland många bibliotekarier är enligt Judith M. Nixon, Suzanne M. Ward och Robert S. Freeman (2014, s. 43) att deras låntagare fattar bra beslut och väljer ändamålsenliga böcker. Enligt en rapport från KB anser bibliotekarierna att användarinflytandet är det bästa med PDA (Byström red. 2012, s. 13). Att använda

PDA kan ha fördelar både för biblioteksansvariga och för biblioteksanvändare. Biblioteksanvändarna blir synnerligen involverade i förvärvsprocessen genom sina klick i katalogen (Allison 2013, s 91). Att användarna får tag på det de söker *just in time* ökar sannolikheten för att de återkommer till biblioteket (Allison 2013, s. 71). Användarna kan även bidra till att göra förvärv som kompletterar den selektion bibliotekarierna gjort och därmed utvecklar samlingen (Ikeda Chow & James 2014, s. 95). Även den data som PDA:n genererar kan gynna utvecklingen av samlingen till att möta användarnas behov i större utsträckning (Caminita 2014, s. 9; Conklin & Estep 2014, s. 53).

PDA är en modell som bidrar till ökad användarstyrning utan att lämna över selektionsarbetet helt åt användarna, då det fortfarande är bibliotekarierna som sätter ramarna för modellen genom att göra profilen (Nixon, Ward & Freeman 2014, s. 29). Bibliotekarierna avgör hur många lån som ska leda till köp och vilka ämnesområden och förlag som överhuvudtaget finns tillgängliga.

2.3.2 Nackdelar med användarstyrda modeller för e-boksförvärv

Med de användarstyrda modellerna följer även nackdelar. En risk som påtalas är att det görs många inköp inom ett ämnesområde men få inköp inom ett annat ämnesområde, för att vissa biblioteksanvändare använder möjligheten att styra inköp mer än andra (Shen et al. 2011, s. 216). I viss mån kan ämnesobalanser hanteras genom att budgetera för att bibliotekarierna köper in litteratur på de områden som missgynnas av användarna. En välformulerad förvärvspolicy kan självfallet också bidra till att hålla samlingen ämnesbalanserad (Munro & Philips 2008, s. 151).

Att vissa biblioteksanvändare nyttjar möjligheterna med användarstyrning mer än andra kan vara en konsekvens av att modeller som PDA gynnar biblioteksanvändare som redan är vana vid leta efter och få tillgång till information via bibliotekets kanaler (Buschman 2014, s. 164; Kann & Underwood 2013, s. 14). Barbara Fister har skrivit artikeln *Problematizing Patron-Driven Acquisitions* och menar att katalogerna är PDA:ns akilleshäla:

A well-chosen collection is a cartography of knowledge that helps guide the novice researcher toward books that they would never think to ask for. Patron-driven acquisition puts an enormous amount of faith in catalogs. With all due respect, they work pretty well when you know what you're looking for, but I have yet to meet the metadata that is better than what cataloging and classification can provide in combination.

Fister 2010

Barbara Fister (2010) anser vidare att användarstyrning alltid pågått i akademiska bibliotek i viss utsträckning, och bör även fortsättningsvis prägla verksamheten men att den största delen av budgeten ändå ska läggas på material som valts ut av ämnesspecialister. Genom Umberto Ecos citat: "the whole idea of a library is based on a misunderstanding: that the reader goes into the library to find a book whose title he knows. [...] Its real purpose is to discover books of whose existence the reader has no idea" argumenterar Fister (2010) och Buschman (2014, s. 168) för att biblioteket inte är någon bokhandel och att biblioteksanvändarna inte kommer med inköpslistor dit. Deras poäng är att informationsbehovs komplexitet sträcker sig längre än till att tillhandahålla titlar. Fister och Buschman anser nämligen att biblioteksanvändarna inte

alltid vet vilka informationsbehov de behöver fylla och att PDA förutsätter att användarna vet det. Att fylla informationsbehov kan inte ses som någon linjär process och själva sökandet efter den ”rätta” informationen påverkas av vilka sökstrategier som används och vilken tillgång till informationsresurser som finns (Halavais 2009, s. 39). PDA ökar tillgängligheten till informationsresurser som sannolikt inte skulle vara tillgängliga annars men PDA förutsätter, i likhet med övrigt e-material som finns tillgängligt via bibliotekskatalogen, att biblioteksanvändaren har kunskap om hur e-materialet nås.

Som tidigare nämnts är ett av de stora argumenten för att använda PDA och andra användarstyrda modeller att det inte är ekonomiskt försvarbart att förvärva litteratur som inte används. Så länge böcker endast leasas via PDA är modellen i nuläget förhållandevis kostnadseffektiv men förvärven av e-böcker via PDA är inte billiga (Buschman 2014, s. 163). Dessutom kvarstår fortfarande frågor kring bevarande av e-böcker på längre sikt, då tekniken är under ständig utveckling. Om en bok blir oläsbar på grund av systemuppdateringar blir den ett synnerligen oekonomiskt alternativ.

Biblioteksanvändare är benägna att leta efter litteratur som fyller behov som ligger i tiden för dem medan bibliotekarier även förvärvar för framtida behov (Shen et al. 2011, s. 216). Allison (2013, s. 54-55) menar att biblioteksanvändarens behov har högsta prioritet och biblioteksorganisationen kommer i andra hand, vilket gör att flexibilitet blir viktigare än kontroll. Buschman (2014, s. 170) menar å andra sidan att PDA ska ses som ett möjligt verktyg för biblioteken men att bibliotekarierna bör behålla kontrollen. Att använda PDA, och andra användarstyrda modeller, blir således en budgetär fråga där balansen mellan existerande och potentiella informationsbehov i huvudsak vilar på bibliotekets ekonomiska förutsättningar.

3 Teori och metod

I det här kapitlet avhandlas teoretiska och metodologiska aspekter jämsides med varandra för att det diskursanalytiska angreppssättet innebär att teori och metod hänger tätt samman. (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 12 ff).

Min avsikt är att i likhet med Linnéa Lindsköld (2013) studera problematiseringar utifrån statsvetaren Carol Bacchis metod *What's the problem represented to be?* (WPR). Lindskölds avhandling utgick ifrån offentligt tryck som berör kultur- och litteraturutredningar med vilka hon analyserade och problematiserade betydelsen av kvalitet i svensk litteraturpolitik (Lindsköld 2013, s. 77). WPR är en metod, som presenteras närmre nedan, och är en form av diskursanalys vilket får konsekvensen att metoden och teorin är tätt sammanvävda. Diskursanalys inriktar sig ur ett teoretiskt perspektiv på frågor om makt och identitet samtidigt som den innebär ett visst sätt att analysera texter (Bergström & Boréus 2012b, s. 354).

Med utgångspunkt i WPR menar Linnéa Lindsköld (2013, s. 64) att en policy är baserad på värderingar och normer i samhället och är således inte något neutralt och objektivt. På följande vis beskriver Bernd Frohmann fördelar med att, ur ett biblioteks- och informationsvetenskapligt perspektiv, studera och analysera diskurser:

To study discourse in action shows the authorized range of possibilities for quite specific exercises of power over information, its users, and its uses. The benefit of such work is to situate LIS discourses more firmly within their complex institutional environments, thereby allowing more light to be shed upon the social and political context of information.

Frohmann 1994, s. 122

Det är diskurser som avgör vad som kommer att betraktas som den sanna verkligheten (Börjesson 2003, s. 36). Genom att analysera styrdokument kan jag få svar på vad som anses vara logiskt att förvärva i de svenska akademiska biblioteken. ”En diskurs består av systematiska framställningar av något i tal och skrift och som genom sin repetitiva karaktär får utsagor att framstå som sanna och betydelsefulla i samhället” (Möllerström & Stenberg 2014, s. 127).

3.1 Diskursanalys

Diskursanalysen fokuserar på språkets makt, och betraktar texter som både representation och görande av verkligheten. Med implicita och/eller explicita sanningsanspråk både beskriver och (åter)skapar diskurser verkligheten. Syftet med den här undersökningen är att skapa förståelse för hur svenska akademiska bibliotek värderar sina användares inflytande över förvärvandet av informationsresurser. Värderandet av informationsresurser sker diskursivt och manifesteras bland annat i förvärvspolicyer. I den kontexten blir ord viktiga då de avslöjar hur vi förstår världen (Gill 2012, s. 85). Texter kan enligt Göran Bergström och Kristina Boréus (2012a, s. 23) ”[...] ses som konkreta manifestationer av diskurser”.

Diskursanalys är ett socialkonstruktivistiskt angreppssätt där kunskapen om världen inte kan betraktas som en objektiv sanning (Winther Jørgensen & Philips 2000, s. 11). Att kunskap inte uteslutande ska ses som en avspeglning av verkligheten är den allmänna socialkonstruktivistiska utgångspunkten. Sanningen anses vara en diskursiv konstruktion och vad som är sant och vad som är falskt anges av olika kunskapsregimer (Winther Jørgensen & Philips 2000, s. 19). Vad som anses vara sant, eller falskt, är enligt Michel Foucault (1993, s. 11) således historiskt konstituerat. Konsekvensen av Foucaults syn på sanning blir så kallade *sanningseffekter* (Winther Jørgensen & Philips 2000, s. 21). Huruvida en utsaga är sann eller falsk beslutas inom diskursen (Howarth 2007, s. 150). Sanningseffekterna är det enda som forskaren kan studera och uttala sig om, eftersom det inte existerar någon objektiv sanning utanför diskurserna (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 21).

Den här uppsatsen har en pragmatisk syn på konstruktivism i likhet med den som Potter (1996, s. 98) beskriver: "If we treat descriptions as constructions and constructive, we can ask how they are put together". Policyformuleringar och -beskrivningar är å ena sidan konstruerade av dem som har skapat policyerna och å andra sidan konstruerande för verksamheterna de används i.

In contrast to the humanist approach, post-structuralism understands people as having a subjectivity. A person's subjectivity is formed through being within discourses: '[w]e are constituted through multiple discourses at any one point in time, and while we may regard a move as correct within one game or discourse, it may equally be dangerous within another'.

Gill 2012, s. 82

Utöver det som nämns i citatet ovan menar Foucault (1993, s. 26) att "[...] ingen kommer in i diskursens ordning utan att uppfylla vissa krav". Foucault menar vidare att ritualer avgör vem som får formulera sig i olika sammanhang. Bergström och Boréus (2012b, s. 358) uttrycker att "[...] en diskurs kan beskrivas som ett regelsystem som legitimerar vissa kunskaper men inte andra och som pekar ut vilka som har rätt att uttala sig med auktoritet." Regelsystemen är föränderliga och följaktligen även diskursen.

3.2 Foucault

Enligt Bergström och Boréus (2012b, s. 358) är Foucault en av de personer som förknippas mest med diskursanalys och han har gett upphov till olika ingångar för analyserande. Den här studien har inspirerats av Foucaults syn på de problematiseringar som ligger till grund styrande i olika former.

Basically Foucault wanted a way to access the 'thinking' that went into governing – how people were thinking about an issue. He decided that the best way to do this was to examine the way/s in which particular issues were conceived as 'problems'. Specifically, Foucault wanted to uncover the *grounding precepts or assumptions* that people took for granted and did not question, the meanings that needed to be in place in order for particular proposals to make sense and to find support.

Bacchi 2010, s. 2

Genom att blottlägga det förgivettagna och undersöka vad som anses vara problem kan maktkonstruktioner och dess effekter synliggöras. Foucault ser makt som en positiv

kraft i hänseendet att makt frambringar handling (Bacchi 2009, s. 37). Därmed inte sagt att de handlingar som frambringas är positiva. Mats Alvessons och Kaj Sköldbergs (2008, s. 371) menar, utifrån sin tolkning av Foucault, att ”Maktrelationer kan bäst förstås utifrån de tekniker och former som de uttrycks i.” Det är således de tekniker och procedurer som ger effekt åt makten som är centrala för maktutövandet.

Foucault myntade begreppet *La gouvernementalité*, som på svenska har översatts till *regementalitet* (Foucault 2008, s. 183). Begreppet syftar till att förklara den teknik, mentalitet och rationalitet som själva styrelseprocessen verkar genom. Exempelvis kan policyer, med Foucaults perspektiv, ses som en teknik som används för att styra. Begreppet syftar också till att beskriva hur regeringar producerar subjekt ämnade att internalisera regeringens förda politik. Regementaliteten verkar på befolkningsnivå för att garantera ordning och trygghet (Bacchi 2009, s. 27). De policyer som analyseras i den här studien berör inte befolkningsnivån men enligt Bacchi (2012, s. 5) ligger regementalitetens tyngdpunkt på hur styrning rationaliseras och framställs som effektiv, vilket gör begreppet tillämpligt för den här studien.

3.3 What's the problem represented to be?

Som konstaterats har många akademiska bibliotek ett nedtecknat styrdokument, det vill säga en policy, för att underlätta ett konsekvent arbete med förvärvandet av informationsresurser. Varje policy är, enligt Bacchi en föreskrivande text som vilar på specifika problematiseringar (Bacchi 2012, s. 4). Med den utgångspunkten skapade Bacchi metoden *What's the problem represented to be?* (WPR) som är en policyanalys med rötter i, bland annat, de av Foucaults tankegångar som presenterades i föregående avsnitt.

Enligt Lindsköld (2013, s. 66) kan en policy ”[...] framstå som rättfram, men är ett resultat av en problemrepresentation byggd på maktstrukturer”. Med hjälp av WPR kan tydliggöras vad/vem som får synas och vad/vem som inte syns i de akademiska bibliotekens förvärvspolicyer samt vad som lämnas utsagt i dem. Med det sagt anser jag att WPR är en lämplig metod för den här studien.

Metoden utgår ifrån sex frågor:

1. What's the 'problem' (e.g. of 'problem gamblers', 'drug use/abuse', domestic violence, global warming, health inequalities, terrorism, etc.) represented to be in a specific policy?
2. What presuppositions or assumptions underlie this representation of the 'problem'?
3. How has this representation of the 'problem' come about?
4. What is left unproblematic in this problem representation? Where are the silences? Can the 'problem' be thought about differently?
5. What effects are produced by this representation of the 'problem'?
6. How/where has this representation of the 'problem' been produced, disseminated and defended? How could it be questioned?

Bacchi 2009, s. 2

Diskurser är socialt producerad kunskap som sätter gränser för vad som är möjligt att skriva, prata om och till och med att tänka på i en given social praktik (Bacchi 2009, s 35). Genom att kalla något en diskurs ifrågasätts dess sanningsstatus. Med ett kritiskt

tänkande kan vi se att de institutioner vi har skapat är konstruerade av oss och representerar således också de värderingar vi har vävt in i dem (Nicholson 2015, s. 333; Bacchi 2009, s. 39). Policyer skapar enligt Bacchi (2009, s. 263) problemrepresentationer som får egna liv. WPR som metod möjliggör för upptäckter av värdefull information om organisationsstyrningen, det vill säga information om vilka som gynnas och vilka som missgynnas på grund de problem som representeras (Bacchi 2009, s. 34). Syftet med metoden är att upptäcka underliggande förutsättningar och antaganden i hur problem representeras (Lindsköld 2010, s. 2).

De sex frågorna som används i WPR ska bidra till att tydliggöra den diskurs som präglar policyerna. Den första frågan belyser vad som har antagits vara problemet som policyn ämnar att lösa. ”Problematisations are framing mechanisms; they determine what is considered to be significant and what is left out of considerations” (Bacchi 2009, s. 263). Med den andra frågan synliggörs vilka underliggande antaganden som ligger till grund för att de problempresentationer som gjorts ska anses rimliga. Fråga nummer tre fördjupar sig i hur problemrepresentationerna har kommit till. Den fjärde frågan belyser vad som är förgivettaget i problemrepresentationerna och vad som inte blir ifrågasatt i dem. Fråga nummer fem visar på problemrepresentationernas möjliga effekter, det vill säga hur de påverkar våra och andras liv. Den sjätte frågan skapar förståelse för vem det är som stödjer problemrepresentationerna och vem som är missnöjd med dem samt hur de kan ifrågasättas. (Bacchi 2009, ss. 263-264)

WPR är både ett socialkonstruktivistiskt och ett poststrukturalistiskt forskningsangreppssätt. Det socialkonstruktivistiska perspektivet bidrar med att identifiera och undersöka kategorier och koncept som är föränderliga och som används i policyer, det vill säga kategorier och koncept som är socialt konstruerade (Bacchi 2009, s. 264). Att synliggöra användandet av kategorier och koncept som legitimerar vissa typer av styrning, medan andra typer av styrning delegitimeras, skapar förståelse för hur vi styrs (Bacchi 2009, s. 265). Det poststrukturalistiska perspektivet fokuserar på processerna som ger mening åt koncepten, det vill säga hur problem konstitueras genom policyer (Bacchi 2009, s. 34). Genom konstituerandet normeras gynnandet av vissa individer och missgynnandet av andra. Bacchi (2009, s. 37) sällar sig till Foucaults tankar om att makt är en positiv kraft i hänseendet att makt genererar handling. Bacchi (2009, s. 38) anser vidare att makt formar våra uppfattningar om oss själva och om världen, därför bör vi studera hur den verkar och vad den producerar. WPR som metod är enligt Bacchi (2009, s. xvi-xvii) ett steg bort från ett problemlösningssparadigm mot ett problemifrågasättande paradigm. Genom att kritiskt fokusera på vilka problem som representeras och hur de konstitueras så ifrågasätts auktoriteter samtidigt som fler kan få rätt att bidra till problemrepresentationerna.

3.4 Tidigare forskning

I de fyra avsnitt som följer redogörs kortfattat för forskning som kan ha bidragit till de diskurser som präglar förvärvsarbetet i svenska akademiska bibliotek idag. Först görs en genomgång av forskning som berör policyer och policyanalys. Därefter följer ett avsnitt om effektivisering i konsumtionssamhället och dess effekter för akademiska bibliotek. Perspektiv på bibliotekarien och användaren avhandlas i avsnittet som följer. Ett avsnitt om relevans och kvalitet avslutar genomgången av tidigare forskning.

3.4.1 Policyer och policyanalys

Att undersöka policyer görs i förhållandevis stor utsträckning inom biblioteks- och informationsvetenskapen. I det här arbetet refererar jag exempelvis, i avsnitt 2.2.1 *Förvärvspolicy*, till två kapitel ur antologin *Collection Development Policies* (Mack 2003). Antologin är i vissa hänseenden något daterad då de senaste 13 åren har bjudit på teknisk utveckling som påverkar biblioteken i deras förvärvsmetoder men den diskuterar också i olika kapitel övergripande förvärvspolicyproblematik.

Att studera policyers verkan för en viss verksamhet är en forskningsingång som används av bland annat av Carmelita Pickett et al. (2011) i artikeln *Revisiting an abandoned practice: The death and resurrection of collection development policies* och av Rick L. Fought, Paul Gahn och Yvonne Mills (2014) i artikeln *Promoting the Library Through the Collection Development Policy: A Case Study*. I båda studierna dras slutsatser om förvärvspolicyers positiva verkningar för biblioteksverksamheten.

Det har inom biblioteks- och informationsvetenskapen producerats en hel del uppsatser som utgår ifrån någon form av policyanalys. Senast för tre år sedan skrev Malin Lundqvist (2013) en uppsats med syftet att "[...] dels att göra en kartläggning av förvärvspolicys på svenska forskningsbibliotek och dels att undersöka hur förhållandet mellan användare och bibliotekarie skildras i förvärvspolicys vid svenska forskningsbibliotek". Lundqvists (2013, s. 43) slutsatser är bland annat att det antas i de dokument hon analyserat att det material som förvärvats på begäran av en användare kommer att efterfrågas utav fler. Hon finner det också anmärkningsvärt att "[...] policydokumenten inte tar hänsyn till biblioteksanvändarna som individer" (2013, s. 43).

I skriften *Vi arbetar i medborgarnas tjänst*, som bland annat nämnts i avsnitt 2.1 *Akademiska bibliotek*, gjorde Söderlind och Elf (2014) en kartläggning och studie över svenska biblioteks mediestrategiska arbete för att bidra till diskussionen om bibliotekens uppdrag och medieurval. I Söderlind och Elfs (2014, s. 116) diskussion anser de att en av de mest aktuella frågorna i nuläget är "[...] konflikten mellan viljan och målet om en så vid ram som möjligt för vad som förvärvas, en informationsfrihet med vidast möjliga gränser och målet om att verka inkluderande och för mångfald." Informationsfrihet är ett argument för användarstyrda förvärvsmodeller som sällan framkommer i diskussionen om användarstyrning, något jag finner underligt då denna fråga är stor för biblioteksverksamheter i övrigt.

Metoden WPR används frekvent inom statsvetenskapen som Carol Bacchi är verksam inom. Hittills är det endast Lindsköld (2010) som inom biblioteks- och informationsvetenskapen har använt sig av WPR som metod. Syftet med Lindskölds (2010, s. 26) var "[...] att skapa kunskap om vilka föreställningar om estetisk kvalitet som finns i svensk litteraturpolitik och hur kvalitetsbegreppet används genom att studera kursen om stödet till ny, svensk skönlitteratur 1975-2009 så som den kommer till uttryck i den offentliga debatten om stödet". I sin avhandling synliggör Lindsköld hur föreställningar om estetisk kvalitet har använts i kulturpolitikutövning.

3.4.2 Effektivisering i konsumtionssamhället

Som tidigare har nämnts är ett av målen med både beståndsutveckling och förvärvspolicyer att effektivisera mediehanteringen i biblioteket. Söderlind och Elf (2014, s. 59) konstaterar bland annat att ”Inom alla olika typer av bibliotek kan man se ett tydligt generellt behov av att effektivisera och rationalisera arbetet med inköp och förvärv”. Effektiviseringen gäller i synnerhet hur de ekonomiska medlen gagnar verksamheten bäst, något som även bekräftas i Brian Quinns (2000) artikel *The McDonaldization of Academic Libraries?*. Idéerna om *McDonaldisering* är tagna från George Ritzers (2000) bok *The McDonaldization of Society*. Ritzer (2000, ss. 12-14) lägger fram fyra dimensioner för *McDonaldiseringen*: effektivitet, beräkningsbarhet, förutsägbarhet och kontroll genom omänsklig teknik. Med effektivitet avses en optimal metod för att ta sig från punkt A till punkt B. Med beräkningsbarhet ligger tyngdpunkten på kvantitativa aspekter som kostnader och tiden en handling tar att genomföra. I förutsägbarheten ingår att kunden inte ska drabbas av några oförutsedda överraskningar, det vill säga att verksamheten har goda rutiner för alla situationer. Avslutningsvis dimensionen kontroll genom omänsklig teknik kan egentligen kort och gott sammanfattas kontroll, kontroll över alla verksamhetens delar, både de som rör de anställda och de som rör kunderna. Nicholson (2015, s. 329) poängterar att *McDonaldiseringen* är en vidareutveckling av Fordismen, som innebär en hög grad av specialisering i arbetsprocessen och eventuellt löpandebandproduktion, med skillnaden att istället för att producera varor ligger fokus på kundanpassning.

Quinn (2000) som nämnts ovan och Karen P. Nicholson (2015) har i sina artiklar applicerat Ritzers idéer i kontexten akademiska bibliotek. Nicholson (2015, s. 332) är av åsikten att på grund av språkets performativitet blir *McDonaldiseringen* ett ideologiskt ramverk som vi bidrar till att skapa och återskapa, ett ramverk som öppnar upp vissa möjligheter medan andra döljs. Nicholson (2015, s. 329) anser att konkurrensen med bokhandlare, sökmotorer och försäljare har drivit biblioteken till ett kundorienterat förhållningssätt där kundernas preferenser är de primära indikatorerna på vad som är kvalitet.

Genom att standardisera policyer, strategier, mål och rutiner ökar byråkratiseringen av de akademiska biblioteken. I strävan mot att uppnå mål eliminerar effektivitet systematiskt onödigt slöseri med tid (Quinn 2000, s. 250). Enligt Quinn (2000, s. 250) blir ”kunden kung” i det *McDonaldiserade* akademiska biblioteket med konsekvensen att studenter får vad de vill ha snarare än vad de behöver. Vikten för biblioteket och bibliotekarierna ligger vid att vara flexibla för att möta studenternas önskemål.

Ur ett beståndsutvecklings-perspektiv resulterar *McDonaldiseringssynsättet* i ett *just in time*-förhållande till förvärv där större fokus läggs på att tillhandahålla resurser snarare än att bygga omfattande samlingar (Quinn 2000, s. 251). Argumentet för att välja tillgång framför ägande är att uppnå en ökad kostnadseffektivitet. Nicholson (2015, s. 331) menar att PDA-modellen är välanpassad för *McDonaldiseringen* för att den både är kundanpassad och har ett *just in time*-förhållande till beståndsutveckling. För att spara pengar förvärvas eller leasas mycket av e-materialet till biblioteken via så kallade *big deals* (Wallén 2014, s. 36). *Big deals* lämnar lite utrymme för flexibilitet i förhållande till kundernas behov och önskemål (Quinn 2000, s. 252). Konsekvensen av att köpa material via *big deals* blir att flertalet bibliotek köper samma paket och därmed blir informationen som biblioteken tillhandahåller likartad, vilket kan liknas vid hur

McDonalds erbjuder samma mat på alla sina restauranger. Quinn (2000, s. 252) är av åsikten att beståndsutvecklingsprocessen har standardiserats mer och mer med resultatet att samlingarna i olika bibliotek skiljer sig mindre och mindre ifrån varandra.

Dimensionen om beräkningsbarhet som introduceras av Ritzer resulterar, enligt Quinn (2000, s. 251) i den akademiska bibliotekssfären i att kvalitet mäts i kvantitativa termer. Nicholson (2015, s. 331) anser att bibliotek i det närmsta har blivit besatta av kvantitativa utvärderingar för att bedöma sin verksamhet. Exempelvis används ofta statistik som bevis på bibliotekets prestanda för att på så vis begära en ökad budget.

En av Quinns (2000, s. 254) slutsatser är att akademiska bibliotek framstår som högst effektiva, förutsägbara och kontrollerade miljöer. Även om McDonaldisering kan ses som en lösning ur vissa perspektiv, exempelvis föreslår Noline Wessels och Hannalie Koetze (2008, s. 300) att McDonaldisering ska användas för att bygga upp boksamlingar på afrikanska skolbibliotek, så kan förhållningssättet ifrågasättas. Nicholson (2015, s. 331) undrar exempelvis om varje möte med en student eller fakultetsmedarbetare ska ses som en ren transaktion och om information kan likställas med en vara. Nicholson (2015, s. 332) menar vidare att yrkeskåren bibliotekarier och institutionen bibliotek befinner sig i en kris för att det råder strukturell motsägelse mellan hur målen och praktikerna historiskt har utvecklats i förhållande till hur verksamheterna har anpassats efter dagens marknadssyn. Detta innebär att biblioteksanvändarna ses som kunder – kunder som måste ges ytterst god service för att biblioteken inte ska förlora användarna till konkurrerande institutioner. Nicholson (2015) uttrycker sin kritik mot den strukturella förändringen på följande vis:

I join my voice to this growing chorus and suggest that, rather than focusing on designing better customer/user experiences through transformational change, a frame in which quality is defined as *fitness for purpose* or *value for money*, we should consider how our efforts contribute to making higher education a transformative experience, a frame in which quality is about *value added*.

Nicholson 2015, ss. 333-334

3.4.3 Bibliotekarien och användaren

Service har ofta beskrivits som själva essensen i bibliotekarierollen (Hicks 2014, s. 258). I servicen ingår att tillgängliggöra information som bibliotekets användare behöver. Under 2000-talet har bibliotekariens tidigare självklara roll som förvärvsspecialist diskuterats och vissa bibliotek har valt att utveckla ett mer användarstyrt förvärv där låntagarna har ett större inflytande över vilken litteratur som förvärvas till biblioteket (Nixon, Freeman & Ward 2011, s. 2). Söderlind och Elf (2014, s. 15) skriver om ett "[...] perspektivbyte från samlingen som utgångspunkt till användaren och dennes behov och önskemål". I diskussionen om det användarstyrda förvärvets varande eller icke-varande uppstår emellanåt frågan om vem bibliotekets samling egentligen är till för (Dillon 2011, s. 193). Att låta biblioteksanvändarna välja informationsresurser tycks ifrågasätta bibliotekariens roll och ansvar som expert på förvärv (Nixon, Ward & Freeman 2014, s. 28).

Along with freemarkets, in which expert knowledge has been embodied in commodities (technology), and occupations, in which expert knowledge has been embodied in professionals (persons), formal organizations (bureaucracies) represent the third of three major logical means by which modern society embodies expert knowledge to control collaborative human endeavors

Enligt Mark T. Day (2002, s. 239), som citeras ovan, råder en diskurs som kritiserar byråkratiska och professionella former av kontroll för att på så vis omstrukturera biblioteksverksamheten för att anpassas till marknadskrafter och kunders begär. Day använder termen kunder vilket drar synen på användaren ett steg längre in i den McDonaldisering som beskrevs i föregående avsnitt.

Den ojämlika relationen mellan bibliotekarie och användare har ofta diskuterats i litteraturen och olika maktperspektiv har lyfts fram (Tuoiemen 1997, s. 350). David Kjellin och Tobias Pernler anser i sin text *Talet om informationskompetens: Implikationer för relationen mellan bibliotekarier och användare* (2009, s. 2) att bibliotekarierna i diskussionen om vad det innebär att vara informationskompetent ger sig själva definitionsrätten och att det kan förstås som ett maktförhållande mellan bibliotekarier och användare. Bibliotekarien å sin sida är underställd de organisatoriska förutsättningar som akademiska bibliotek verkar i. Det lärosäte som det akademiska biblioteket verkar för sätter ramarna för arbetet i det akademiska biblioteket.

Kjellin och Pernler (2009, s. 2) uttrycker vidare att bibliotekarierna "[...] konstitueras som några som har kunskaper som kan underlätta för användarens informationsanvändning och därför bör intervensera i densamma". I Åsa Söderlind och Gullvor Elfs (2014 ss. 30-31) kartläggning av biblioteks mediestrategiska arbete framgår att bibliotekarier ska förhålla sig opartiska och strikt objektiva i bland annat förvärvsfrågor då ett balanserat bestånd bäst uppnås genom objektivitet. Resultatet av detta synsätt blir att bibliotekarien bör vara en objektiv informationsexpert. Deborah Hicks (2014, s. 251) anser däremot att det är som informationsspecialister bibliotekarier kan inta en unik position i sitt arbete med att hjälpa användarna att navigera i och använda sig av information.

Mark Stover (2004, s. 273) menar i sin artikel *The Reference Librarian as Non-Expert: A Postmodern Approach to Expertise* att bibliotekariens roll som expert är förlegad men att bibliotekariernas yrkesstatus skulle minska om de skulle stiga ner från sin expertroll. Stover för sin diskussion utifrån ett referenssamtalsperspektiv, men resonemangen är ändå intressanta för den här analysen. Stover (2004, s. 290) tycker bland annat att bibliotekariens viktigaste uppgift är att möta användarnas informationsbehov, genom att assistera användarna i att hitta informationen utan att diktera termer för en lyckad sökning. En av de största utmaningarna för nutida och framtida bibliotekarier är enligt Eric Jennings (2013, s. 107) att bibehålla sin betydelse för användarna.

Kimmo Tuoiemen (1997, s. 359) anser att användaren är en rationell varelse som använder sitt intellekt för att kontrollera sina handlingar och känslor. Användarens ses vidare som självstyrande, med förmåga att skapa mening i sin tillvaro som är skild från sin levnadsmiljö. I Kjellin och Pernlers (2009, s. 8) undersökning framkommer att användaren å ena sidan ses som kompetent och medskapande i sitt lärande men å andra sidan framställs användaren som en passiv mottagare av bibliotekariens kunskap. Hicks (2014, s. 265-266) bild av användaren är att denne har en behovsbaserad relation till bibliotekarien, samtidigt som bibliotekariens existensberättigande vilar på att möta omedvetna användares behov.

Med den forskning jag har presenterat här vill jag ge en bild av hur skilda uppfattningarna av bibliotekarier och användare är. Det som kan sägas är att det råder någon slags konsensus om att bibliotekarien har en viktig roll för den informationssökande användaren och att bibliotekarien har någon slags maktposition i förhållande till användaren. Forskningen som tagits upp här bortser från att användare är en heterogen grupp, det vill säga att en användare kan skilja sig väldigt mycket från en annan. De akademiska bibliotekens användare består, som nämnts i avsnitt 2.1 *Akademiska bibliotek*, främst av studenter, lärare och forskare och de ingår alla i samma organisation som biblioteket och bibliotekarierna. Hur studenter, lärare, forskare förhåller sig till varandra ur ett hierarkiskt perspektiv framgår inte av forskningen som presenterats här.

3.4.4 Relevans och kvalitet

I samhället i stort grundar sig många saker antingen implicit eller explicit på relevans menar Birger Hjørland (2010, s. 229) i sin artikel *The Foundation of the Concept of Relevance*. Inom biblioteks- och informationsvetenskapen är begreppet relevans väletablerat, då det bland annat används i *Information Retrieval*-sammanhang för att beskriva hur funnen information förhåller sig till det som efterfrågas (Bawden & Robinson 2012, ss. 80-82). Tefko Saracevic (2007, s. 1915) anser att relevans är ett nyckelbegrepp för biblioteks- och informationsvetenskapen och att han tillskriver det flertalet betydelser:

Relevance is a relation. Relevance is a property. Relevance is a measure. Relevance has a context, external and internal. Relevance may change. Relevance has a number of manifestations or kinds. Relevance is not given. Relevance is inferred. Relevance is created or derived. Relevance involves selection. Relevance involves interaction. Relevance follows some intentionality.

Saracevic 2007, s. 1920

Birger Hjørland (2010, s. 229) å sin sida anser att "Relevance in LIS is about what kinds of knowledge or information are fruitful for different purposes: What kinds of knowledge serve as a tool for some human actions?". Hjørland (2010, s. 220) låter därmed syftet bli avgörande för vad som är relevant. Relevans är alltså alltid kopplat till individuella mål. Hjørland (2015, s. 220) hävdar också att "Relevance is a dynamic concept that depends on users' judgments of the quality of the relationship between information and information need at a certain point in time". Vidare diskuterar Hjørland (2010, ss. 217 & 219) hur en användarorienterad syn på relevans sedan 70-talet har blivit mer framträdande. Begreppet *användare* ställer sig Hjørland (2010, s. 223) något kritisk till då det är en abstraktion, det vill säga en teoretisk konstruktion som inte påvisar att användare är en heterogen grupp. Söderlind och Elf (2014, s. 110) anser att det finns god anledning för bibliotek att problematisera vilka användarna är.

Söderlind och Elf (2014, s. 51) konstaterar att några begrepp som används i deras dokumentanalys anses självklara till den grad att användandet av dem inte behöver någon vidare diskussion. Begreppen Söderlind och Elf hänvisar till i det sammanhanget är yttrandefrihet, kvalitet och allsidighet. Begreppet kvalitet är centralt i Lindskölds (2010, s. 3) konferensbidrag *What's the "problem" represented to be in the Swedish state support to fiction?* där hon konstaterar att litteraturpolicydiskursen kretsar kring

begreppet kvalitet men att begreppet i sig inte definieras. I Lindskölds (2010, s. 6) fall blev medlemmarna i en tillsatt arbetsgrupp en slags gatekeeper för konceptet kvalitet då de var de enda som hade möjlighet att definiera vad kvalitet var. Söderlind och Elf (2014, s. 71) konstaterar att det bland deras informanter, som är praktiserande bibliotekarier, råder tveksamheter inför beståndsutvecklingsfrågor i relation till bland annat kvalitet. Evans och Sapponaro (2005, s. 15) anser att “[...] collection development should be geared primarily to identified needs rather than to abstract standards of quality”. Enligt Söderlind och Elf (2014, s. 95) har de svenska akademiska biblioteken intagit ett pragmatiskt förhållningssätt till begreppet kvalitet, då det förväntas av dem som ansvarar för utbildning och forskning att de med deras kunskaper ska förvärva material som bör vara av god kvalitet.

Utgångspunkten är också att de inköpsförslag som görs av forskare och lärare är av god kvalitet. Avgörandet om resursers vetenskapliga kvalitet läggs på forskare och de förlag som levererar paketlösningar. Vidare anses det att det inte är “[...] bibliotekariens roll att ifrågasätta nivån på denna litteratur. Vetenskapssamhället bör ha gjort kvalitetskontrollen innan boken hamnar på biblioteket” (Söderlind & Elf 2014, s. 95).

Resonemanget på svenska akademiska bibliotek är alltså att rätt informationsresurser ger högre kvalitet på både utbildning och forskning (Söderlind & Elf 2014, s. 95). De akademiska biblioteken kan sägas utgå ifrån det som Hjørland (2010, s. 221) kallar *The academy principle*. *The academy principle* är ett begrepp som används i diskussioner om relevans inom biblioteks- och informationsvetenskapen och innebär att ämnesexpertkunskaper är högre värderade än en lekmans kunskaper i hänseendet att definiera vad som är relevant kunskap. Hjørland (2010, s. 221) anser vidare att det råder en dikotomi mellan den användarorienterade synen på relevans och ämnesexpertsynen på relevans. Hjørland (2010, s. 222) menar att på grund av kunskapens dynamiska föränderlighet, det vill säga att information som anses vara högst relevant idag kan på grund av ny kunskap anses vara irrelevant imorgon, så är relevansen knuten till kunskapen snarare än användaren.

Som konstaterats i avsnitt 2.3 *Användarstyrning* finns idag en strävan mot att låta biblioteksanvändarnas önskemål och behov vara vägledande i litteraturförvärvet. En av informanterna i Söderlind och Elfs (2014, s. 58) kartläggning uttrycker sig såhär: ”Vi skall svara mot de förväntningar som finns från forskare och studenter och lärare på universitetet, det är ju våra primära målgrupper”. Även Hjørland (2010, s. 219) poängterar att ideologier om användarcentrerad service dominerar, vilket enligt honom får konsekvensen att vissa informationsbehov uppfylls bättre än andra och att bibliotek i vissa hänseenden är subjektiva snarare än objektiva. Vidare anser Hjørland (2010, s. 231) att idén att experter kan ha kvalificerade åsikter, i förhållande till en given uppgift, kan ses som en form av objektivitet. Söderlind och Elf (2014, s. 122) frågar sig i sin diskussion hur bibliotekarier ska arbeta för att få en balans mellan å ena sidan bibliotekens oberoende och å andra sidan den rådande starka användarstyrningen? Det vill säga hur relevans skapas i/med bibliotekets samling.

Hjørland (2010, s. 229) anser att kunskaps relevans beror på hur användbar den är till att uppnå specifika mål med. Kunskapens relevans beror alltså på vad det är som ska uppnås. Vilket borde rimma väl med den individanpassade användarstyrningen.

Samtidigt konstaterar Söderlind och Elf (2014, ss. 45-46) att sådant som inte är kopplat till det akademiska bibliotekets moderinstitutions mål endast undantagsvis köps in. Vidare anser Söderlind och Elf (2014, s. 46) att genom att avböja inköpsförslag tar biblioteken avstånd från tanken på intellektuell frihet. Ett argument för förhållningssättet att avslå inköpsförslag är att de informationsspecialister, det vill säga bibliotekarier som verkar på biblioteken bör ha konkret kunskap om vilka informationskällor som är relevanta för deras användare (Hjørland 2010, s. 224).

Vems värderingar och bedömningar om en informationsresurs styrkor och svagheter ska vara gällande frågar sig Söderlind och Elf (2014, s. 111). Som nämns i avsnitt 2.3.1 *Användarstyrda modeller för e-boksförvärv* kan användarstyrning innebära en samling som används i högre grad, vilket i vissa hänseenden skulle kunna innebära högre relevans. En av Söderlinds och Elfs (2014, s. 53) informanter uttrycker dock att det endast är i dialog med användarna en kvalitativ samling kan byggas upp, det vill säga med inverkan från både bibliotekarier och användare. En dialog kan inte vara statisk utan något ständigt pågående. På ett likartat vis menar Hjørland (2010, s. 224-226) att vi aldrig kan låta någon bedömning av relevans bli en slutgiltig sanning utan att vad som är relevant eller inte bör alltid kunna revideras.

3.5 Urval

Det empiriska material som analyseras i den här studien består av förvärvspolicyer från svenska akademiska bibliotek. Som utgångspunkt för vilka bibliotek som skulle kontaktas användes Kungliga bibliotekets (KB) biblioteksstatistik. KBs statistik är uppdelad beroende på bibliotekstyp och i deras lista på akademiska bibliotek ingick 39 bibliotek tillhörande olika lärosäten. Materialet är utvalt för att kunna spegla rådande värderingar kring förvärv på svenska akademiska bibliotek.

3.6 Insamling av material

Insamlingsprocessen påbörjades med att ett mail (bilaga 1) med en förfrågan skickades ut på e-postlistan biblist. Biblist är ett forum för alla med intresse i den nordiska biblioteksverksamheten där nyhetsdelningar och diskussioner sker dagligen. Förfrågan på biblist genererade endast fem policyer så insamlingsprocessen fortsatte med att bibliotekens webbplatser besöktes. På knappt hälften av bibliotekens webbplatser fanns förvärvspolicyer tillgängliga som nedladdningsbara dokument. De 22 bibliotek som inte hade något tillgängligt dokument på sin webbplats kontaktades via mail (bilaga 2) på den e-postadress som biblioteket uppgav för allmänna frågor. Vid kontaktandet av Lund universitets bibliotek uppstod emellertid ett problem då organisationen är stor och decentraliserad. I fallet med Lund fanns det nämligen ingen övergripande policy att tillgå utan de åtta olika fakultetsbiblioteken ansvarade för sin del av förvärvet, vilket resulterade i att jag mailade de åtta fakultetsbiblioteken med en förfrågan om deras respektive förvärvspolicyer. Med Lunds åtta fakultetsbibliotek förändrades antalet kontaktade bibliotek från 39 till 46.

När ännu en vecka hade passerat mailades tio bibliotek igen då jag ännu inte hade fått något svar från dem. Vid andra mailet valdes en personlig e-post. I första hand skickades mailet till någon som definierats som förvärvsansvarig, om

ansvarsfördelningen inte stod uttryckligen på webbplatsen skickades mailet till bibliotekschefen. Insamlingsprocessen resulterade i 31 förvärvspolicyer varav 29 laddats ner som PDF- eller Word-filer, och två bibliotek har sina policyer som en informationssida på sina webbplatser. Fem bibliotek besvarade inte mina mail. Två bibliotek är mitt uppe i en process där de uppdaterar sina dokument och vill därmed inte att deras daterade dokument ska ingå i den här analysen. Åtta bibliotek har inga skriftliga policyer. Två av biblioteken utan aktuella policyer valde att uttrycka i ett mail hur de resonerade kring förvärv. Mailsvaren har inte tagits i beaktning under analysen då de inte är någon officiell verksamhetsbaserad dokumentation.

3.7 Forskningsetiska frågor

I vetenskapsrådets skrift *Vad är god forskningssed?* läggs följande åtta rekommendationer fram:

1. Du skall tala sanning om din forskning
2. Du skall öppet redovisa metoder och resultat
3. Du skall öppet redovisa kommersiella intressen och andra bindningar
4. Du skall medvetet granska och redovisa utgångspunkterna för dina studier
5. Du skall inte stjäla forskningsresultat från andra (tex från yngre medarbetare)
6. Du skall hålla god ordning i din forskning (bla genom dokumentation och arkivering)
7. Du skall inte bedriva din forskning på sådant sätt att andra människor kommer till skada (tex försökspersoner)
8. Du skall vara rättvis i din bedömning av andras forskning

Gustafsson, Hermerén & Petersson 2005, ss. 8-9

Dessa rekommendationer har varit vägledande under arbetet med den här studien. Nedan diskuteras några etiska reflektioner som uppstått under arbetets gång.

I det mail jag skickade ut på biblist (Bilaga 1) beskrev jag vad jag skulle undersöka i förvärvspolicyerna och upplevde då att några av svaren blev något ursäktande för att man inte använde sig av PDA. Då min avsikt aldrig har varit att peka ut något förhållningssätt till förvärv som bättre eller sämre valde jag att ta bort syftet med min undersökning i det mail som skickades till biblioteken (Bilaga 2). Konsekvensen av det blev en minskad transparens för de olika biblioteksrepresentanterna som svarade på mina mail. Jag avslutade dock alla mail med en uppmaning om att återkomma i händelse av frågor.

Jag fick en förfrågan om vilken institution jag studerade vid, vilket jag självklart besvarade. Jag hade valt att utelämna den informationen då jag inte ville bli bemött baserat på min institutionstillhörighet. Retrospektivt känner jag att det hade varit lämpligt att inkludera ett telefonnummer till mig vilket skulle öppnat upp för en muntlig kontaktväg i fall någon skulle ha frågor som de önskar odokumenterade.

I vissa fall har jag blivit ombedd att inte använda policyerna ordagrant antingen för att dokumenten ansetts daterade eller för att de är under ständiga förändringsprocesser. Dessa önskemål ska självfallet respekteras. Drygt hälften av de dokument som analyserats i den här studien har funnits tillgängliga på de olika bibliotekens webbplatser. De bibliotek jag har varit i kontakt med bedriver allihop offentlig

verksamhet som enligt grundlag är lagfäst att vara principiellt öppen (Hermerén 2011, s. 66). Av den anledningen finns inget behov av att behandla dokumenten konfidentiellt på något vis men analysen kommer att göras utan att nämna institutionerna vid namn då avsikten är att se tendenser i en diskurs snarare än fördjupa sig i specifika institutioners resonemang.

3.7.1 Självreflexivitet

WPR är en metod som kräver att jag som forskare även reflekterar över min roll för att på så vis medvetandegöra mina egna problematiseringar och de representationer jag urskiljer. Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips (2000, ss. 28-29) anser å ena sidan att en forskare inte ska låta sina egna värderingar överskugga analysen. Å andra sidan råder en reflexivitetsproblematik i att förhålla sig till den sanning som man som forskare producerar. De resultat som produceras är nämligen grundade i de värderingar forskaren gör och har. Bacchi (2009, s. 19) understryker vikten av självanalys och reflexivitet när WPR används som analysverktyg. Hon anser vidare att forskare som använder WPR bör utsätta sina egna problemrepresentationer för en WPR-analys. Även Tuominen (1997, s. 368) är en förespråkare av reflexivitet i hänseendet hur forskardiskursen präglas genom det språk som används i produktionen av resultatet. Det vill säga hur forskaren medskapar diskursen.

För att reflektera över min egen förförståelse har jag valt att rikta Bacchis (2009, s. 2) analysfrågor, som presenterades i avsnitt 3.3 *What's the problem represented to be?* mot syftet jag har med den här studien. Det som fick mig att göra den här studien var att jag fann det underligt att PDA, med fördelar för både användare och bibliotek, inte användes i någon större utsträckning av bibliotek. Jag gjorde då ett antagande om att det fanns en orsak till det, men kunde inte förstå vilken eller vilka orsaker. Efter att ha gjort en förstudie, med endast tre policyer och en annan metod inför den här studien, fick jag bilden av att olika biblioteksanvändargrupper värderades olika i förvärvsarbetet. Jag har inte problematiserat att jag i min syftesformulering, genom att låta biblioteken värdera användarna, framställer biblioteken i en maktposition i förhållande till användarna. Detta får effekten att redan i syftesformuleringen har jag, i viss mån, skapat en bild av hur biblioteket och dess användare förhåller sig till varandra.

3.7.2 Reliabilitet och validitet

Bergström och Boréus (2012b, s. 405) menar att reliabilitet, det vill säga tillförlitlighet, kan vara problematisk att bedöma vid diskursanalys eftersom synen på analysverktygen är öppen. Så är även fallet med WPR. Av den anledningen är det viktigt att jag motiverar de tolkningar jag gör i analysen. Genom att göra noggranna förklaringar av hur undersökningen har gått till ökar möjligheten till god intersubjektivitet (Bergström & Boréus 2012b, s. 406). De fenomen som forskningsproblemet i den här studien belyser kan förstås intersubjektivt, vilket bidrar till reliabiliteten.

Validitet innebär att undersöka det som avses att undersöka. Studieresultatens validitet tål att diskuteras, då jag som forskare genom mina tolkningar producerat resultaten. Jens Rennstam och David Wästerfors (2011, s. 209) betonar att "[...] en analys inte kan produceras automatiskt, genom att till punkt och pricka följa en "metod", något jag

är benägen att hålla med om. Studiens transparens ökar genom att jag har låtit citat få en framträdande roll i analysen, vilket ger ökat utrymme för läsarens egna tolkningar.

3.8 Tillvägagångssätt

Att använda WPR, och i förlängningen diskursanalys, som metod förutsätter att jag som forskare har god allmän kunskap om ämnet och om det område som studeras (Möllerström & Stenberg 2014, s. 134). Metoden kräver att de texter som inkluderas i urvalet närläses (Bergström & Boréus 2012b, s. 407). Under närläsningen bör framkomma vad som framställs som naturligt och självklart vad som exkluderas genom utestängningsmekanismer. Samtidigt är det viktigt att inte gå bortom materialet för att visa hur verkligheten är (Möllerström & Stenberg 2014, s. 141).

Enligt Iver B. Neumann (2003, ss. 52-64) kan en diskursanalys ske i tre steg. Där första steget innebär att avgränsa vad som ska studeras, vilket gjordes i avsnitt 3.5 *Urval*. Därefter görs en inventering av representationerna som finns i den utvalda diskursen. Med representationer avses det som betraktas som betydelsefullt i en specifik kontext och som skapar och återskapar maktstrukturer. Avslutningsvis undersöks vad som förenar och vad som skiljer. Efter att dokumenten har samlats in har jag närläst och kategoriserat dem. Enligt Rennstam och Wästerfors (2011, s. 194) skapas ordningen i analysen genom att materialet sorteras på ett välgrundat sätt. Boréus (2011, s. 157) menar att forskningsfrågorna inte bör fastställas för tidigt när man arbetar med diskursanalys då det är viktigt att bilda sig en uppfattning om vad diskursen rymmer. Därför hade jag forskningsfrågorna i bakhuvudet vid genomläsningen av texterna men lämnade dem öppna för eventuell modifiering under arbetets gång. Kategorierna för de olika texterna har grundats i hur olika bibliotek gör prioriteringar i sina förvärvsdokument. I enlighet med Neumanns modell (2003, ss. 52-64) har representationerna inventerats och en analys av vad som förenar och vad som skiljer dokumenten åt har gjorts.

I analysen används inte institutionernas namn för att jag, i enlighet med mitt diskursanalytiska angreppssätt, inte intresserar mig för texterna som uttryck för subjektiva åsikter. Det som är av intresse att belysa är hur förståelse skapas diskursivt i texterna. Vid citeringar av policyerna där institutionens namn står med i originalcitatet byts namnet ut mot [lärosätet] eller [biblioteket], beroende på vad det är som avses i texten. Institutionernas namn är borttagna i analysen för att lyfta fram policyernas innehåll utan att knyta det till en specifik institution.

Jag är angelägen om bedriva en transparent forskningsprocess och eftersom cirka hälften av de analyserade dokumenten finns tillgängliga online, har jag valt att referera till källdokumentet i analysen. Jag känner att detta är ett rimligt tillvägagångssätt då Vetenskapsrådet framhåller att ”öppenhet är ledstjärnan” och med det avser att ”Varje forskare måste göra det möjligt även för andra forskare att använda – och kontrollera – de uppnådda forskningsresultaten” (Hermerén 2011, s. 39). Ur ett forskningsetiskt perspektiv anser jag att öppenheten med institutionstillhörigheten inte bör utgöra någon risk för att kränka eller diskriminera någon enskild individ.

Jag har valt att citera policyerna i stor utsträckning för att öka transparensen, vilket Bergström och Boréus (2012b, s. 408) rekommenderar. De citat som finns med i

analysen finns där för att de har något väsentligt att berätta. I vissa fall pekar citaten på likartade mönster i policyerna och i andra fall pekar de på sådant som kontrasterar. Jag har applicerat Rennstam och Wästerfors (2011, s. 202) syn på citat som "[...] empiriska exempel som tydligast illustrerar det fenomen som ska belysas".

Till att börja med tillämpade jag det som Rennstam och Wästerfors (2011, s. 198) beskriver som initial kodning av materialet. Det innebar att jag läste igenom policyerna noggrant och noterade sådant som jag fann intressant eller anmärkningsvärt. Baserat på noteringarna skapade jag ett Excelark med rubrikerna *explicit användarstyrning*, *implicit användarstyrning*, *fjärrlånemöjligheter*, *inköpsförslag*, *PDA*, *hur omnämns relevans*, *vad är bibliotekariens roll*, *omvärldsbevakning*, *vem är användaren*, *hur kommuniceras användarstyrning*, *buzzwords* och *kommentarer*. Den här uppdelningen lade grunden för inventeringen av representationerna.

Därefter inleddes den mer selektiva delen av materialkodningen som innebar ännu en närläsning av policyerna för att identifiera och placera in policyformuleringar i Excelarket för att skapa en övergripande bild av policyerna. Kategorierna *explicit* och *implicit användarstyrning* tycktes vid utformandet logiska men under analysarbetets gång insåg jag att gränsdragningen inte alltid var så tydlig. Min tanke var att de policyer där begreppet användarstyrning kunde återfinnas självfallet skulle ligga i kategorin *explicit användarstyrning*. Men det fanns fler nyanser av användarstyrning då det i vissa fall enbart var delar av e-boksförvärvet som var användarstyrt medan det fysiska förvärvet inte var användarstyrt, vilket inte riktigt passade in med min förförståelse. Jag tog dock beslutet att fortsätta på linjen att sätta alla policyer som använt begreppet användarstyrning i kategorin *explicit användarstyrning* trots att det inte innebar förvärv med fullständig fokus på användarstyrning. Under den selektiva delen av materialkodningen tillkom även kategorin *kostnad*, då jag insåg att jag hade behov av en sådan kategori.

Enligt Rennstam och Wästerfors (2011, s. 197) förutsätter en analys att analytikern undersöker som om denne inte kände till materialet, en princip som jag har strävat att jobba efter. Jag är dock medveten om att den förförståelse jag har på det område jag analyserar har haft inverkan på läsningen., något jag även reflekterar kring i avsnitt 3.7.1 *Självreflexivitet*. Under analysens gång har jag identifierat fem nyckelkoncept: relevans, användarstyrning, biblioteket, tillgänglighet och (kostnads-)effektivitet, som alla präglar analysen.

Därefter läste jag igenom policyerna ännu en gång innan jag kategoriserade materialet. Policyerna kategoriserades genom att studera förenande och åtskiljande faktorer utifrån de fem första WPR-analysfrågorna. Några av Bacchis (2009, s. 2) analysfrågor har fått ta större utrymme än andra i den här analysen, vilket är ett resultat av studiens syfte men alla frågor, utom fråga nummer sex, tagits i beaktning. Fråga nummer sex (How/where has this representation of the 'problem' been produced, disseminated and defended? How could it be questioned?) valdes bort för att den upplevdes ovidkommande för den här analysen. Under reduceringen har avsikten varit att, som Rennstam och Wästerfors (2011, s. 202) beskriver, föra en dialog med materialet. Där jag å ena sidan har "lyssnat" på materialet och å andra sidan formulerat ett eget bidrag till dialogen, där jag har fört fram sådant som jag funnit intressant. Jag gör med

analysen inte några anspråk på att återge verkligheten utan säger mig snarare konstruera en viss verklighet med empirin som utgångspunkt.

I analysen har jag använt Nationalencyklopedins definitioner av begrepp som används i policyerna. Avsikten med det är inte att framställa Nationalencyklopedins definitioner som några allmänt vedertagna sanningar, utan att belysa en dominant förståelse av begreppen. Cirka hälften av policyerna är tillgängliga via bibliotekets webbplatser och bör därmed också vara avsedda att läsas av dem som använder biblioteken, det vill säga personer som inte är bibliotekarier och därmed troligtvis också delar den dominanta förståelsen av begreppen.

4 Resultat och analys

Nedan följer det resultat som framkommit ur analysen. Kapitlets fyra underavsnitt inleds med en presentation av den/de av Bacchi (2009, s. 2) frågor avsnittet utgår ifrån. Under analysens gång används Nationalencyklopedin som ett verktyg för att definiera begrepp som används i policyerna. Avsikten med att använda Nationalencyklopedin är att belysa en dominant förståelse av begreppen.

4.1 Problemrepresentationerna åskådliggörs

Det här stycket har sin utgångspunkt i Bacchis (2009, s. 2) första analysfråga; *What's the 'problem' represented to be in a specific policy?*. Som nämndes i stycket om WPR belyser den första frågan vad som har antagits vara problemet som policyn ämnar att lösa. De flesta av policyerna i den här analysen börjar med ett kortare stycke där syftet med policyn beskrivs. Nedan följer tre citat från tre olika policyers inledande stycken:

Urvalet av medier ska inriktas på material som är relevant för utbildning och forskning vid [lärosätet]. Allt material som införlivas i bibliotekets samlingar ska ha genomgått en kvalitetsbedömning oavsett förvärvssätt.

12

Vi jobbar utifrån ett efterfrågestyrt förvärv som innebär att en betydande del av våra samlingar byggs upp av resurser som lärare, forskare och studenter lämnat inköpsförslag på. Denna modell syftar till att ge relevanta samlingar.

15

Som lärosätesbibliotek har vi i uppdrag att förvärva kvalitativa och relevanta medieresurser för den utbildning och forskning som bedrivs vid [lärosätet].

5

Sett till de ovanstående policyerna, och flertalet därtill, tycks relevans vara något eftertraktat. Det är den relevanta samlingen, de relevanta resurserna eller det relevanta materialet som ska införskaffas. De akademiska biblioteken existerar tack vare sina moderorganisationer och måste därför också förhålla sig till dem. I avsnitt 3.4.4 *Relevans och kvalitet* nämns att Hjørland (2010, s. 229) anser att "Relevance in LIS is about what kinds of knowledge or information are fruitful for different purposes: What kinds of knowledge serve as a tool for some human actions?". Vad som är relevant att förvärva eller vad relevans innebär i den specifika policyn är dock inte mer specificerat i någon policy.

I flertalet av policyerna återkommer begreppet effektiv och i en policy finns det närbesläktade begreppet effektivitet med. Begreppet effektivitet är enligt Nationalencyklopedin (2016b) en ekonomisk term som används för att beskriva förhållandet mellan insatserna och resultatet i en verksamhet. Effektiv innebär enligt Nationalencyklopedin (2016c) något som ger gott resultat. När begreppet effektiv

används i policyerna tycks dock ekonomiska aspekter ofta vara berörda. Följande är exempel på hur begreppen används i några policyer:

En förvärvspolicy möjliggör ett medieurval med ett långsiktigt perspektiv och ett effektivt utnyttjande av medieanslagen.

31

Vår ambition är att använda tilldelade medieanslag på bästa sätt genom resurs- och kostnadseffektivt medieresursarbete, en enhetlig och effektiv administration av våra medieresurser samt flexibilitet och lyhördhet för våra användares förändrade behov och efterfrågan.

4

Ett av de strategiska målen för [biblioteket] är att fortsätta utvecklingen av kvalificerade, lättåtkomliga och kostnadseffektiva informationstjänster för forskning och utbildning.

27

Att vara effektiv innebär i många policyer att använda sina ekonomiska resurser på ett sätt som genererar mesta möjliga tillgång till informationsresurser som det finns behov av i verksamheten. Något som också blir tydligt i valet mellan en elektronisk resurs och en fysisk resurs. I en policy uttrycks att tryckt material föredras men i övrigt tycks det vara elektroniska resurser som förvärvas i första hand. Argumenten för elektroniska resurser som framförs i citatet nedan återkommer i flertalet policyer. Det är inte alltid så att alla argumenten framförs men något av argumenten återkommer i alla policyer som diskuterar valet mellan elektronisk och fysisk resurs.

Vi prioriterar elektroniska resurser framför tryckta eftersom det ger snabbare leveranser, ökad tillgänglighet oberoende av tid och plats, i många fall möjliggör det flera samtidiga användare, lägre hanteringskostnader samt minskat behov av förvaring

6

I avsnitt 2.2.1 *Förvärvspolicy* skrev jag att en del av avsikten med att formulera förvärvspolicyer är att underlätta den ekonomiska planeringen. Ett mått på effektivt nyttjande av medieanslagen, som återkommer i flera policyer, är att det material som förvärvas används av flertalet låntagare. Vissa e-resurser kan nyttjas av flera användare samtidigt men en fysisk bok kan endast användas av en användare åt gången och kräver därför ett mer långsiktigt perspektiv vid förvärvandet om den ekonomiska effektiviteten ska uppnås. Att vara i balans med efterfrågan är något som upplevs som önskvärt i en del policyer. Balans är för övrigt ett begrepp som återkommer på några ställen och kan uttryckas såhär:

Biblioteken skall eftersträva ett aktivt mediebestånd som är i balans med efterfrågan, bevarandekrav och lokalutrymme.

3

[Biblioteket] eftersträvar ett relevant mediebestånd som är i balans med våra användares efterfrågan och användning av materialet, samt eventuella bevarandekrav och hänsyn till lokalutrymme.

4

Biblioteket strävar efter balans mellan forskningens och grundutbildningens behov inom alla ämnesområden.

23

Innebörden av balans i de här sammanhangen kan uppfattas på olika vis. Begreppet balans betyder enligt Nationalencyklopedin (2016d) ett jämviktstillstånd som uppstår när två eller fler krafter upphäver varandra. Balans är också en term som används inom ekonomin för att beskriva inkomster och utgifter på ett avslutat konto. En tolkning av de två övre citaten är att vid optimalt förvärv och en optimal samling blir alla låntagarnas informationsbehov tillfredsställda. Noterbart är att det inte är tillräckligt att tillfredsställa användarnas efterfrågan utan strävan om ett aktivt eller relevant mediebestånd kvarstår. Användandet av begreppet balans kan också peka på lokalen resurserna förvaras i. I likhet med att inkomsterna och utgifterna på ett konto bör gå åtminstone jämt upp så underlättar det för ett bibliotek om en del informationsresurser får utgå för att lämna plats, genom exempelvis gallring, för nya informationsresurser som inkommer. I det tredje citatet är det otydligt vilken balans som eftersträvas. Det skulle kunna innebära att det ska köpas in lika mycket litteratur på grundnivå som på forskningsnivå. Det skulle också kunna betyda att, i likhet med citaten ovanför, att behoven ska fyllas oavsett utbildningsnivå.

Ett sista begrepp som är återkommande i flertalet policyer och som också syns i två av citaten i stycket som inleder det här avsnittet är kvalitet. Enligt Nationalencyklopedin (2016e) har begreppet kvalitet flera betydelser men det är rimligt att anta att den betydelse som avses i det här sammanhanget är att kvalitet innebär att ha en hög grad av goda egenskaper. Nedan följer några exempel på hur begreppet används:

Oavsett resurstyp, fysisk form och förvärvssätt ska förvärven präglas av en saklig bedömning med avseende på kvalitet, bredd och relevans – allt för att långsiktigt tillgodose behov för forskning och utbildning.

1

Kvalitet, konsekvens och bredd i samlingarna ska garanteras för att tillgodose framtida forskningsområden och utbildning.

10

Tillhandahållandet av resurser ska kännetecknas av kvalitets- och kostnadsmedvetenhet samt effektivitet.

30

Någon närmre definition av vad kvalitetsresurser innebär för de olika institutionerna framgår inte. Så vilka goda egenskaper som eftersöks i informationsresurser vid förvärv är otydligt. De uteblivna definitionerna av begreppet kvalitet tycks likartade med hur Lindsköld (2010, s. 3) uppfattade att begreppet används i kulturpolitiken, det vill säga att vad som är kvalitet är outtalat. I avsnitt 2.2 *Collection development – beståndsutveckling* refererade jag till Evans och Saponaro (2005, s. 15) som anser att abstrakta kvalitetsstandarder inte bör styra beståndsutvecklingen. Eftersom det saknas fördjupande diskussioner kring innebörden av kvalitet i policyerna skulle jag beskriva kvalitetsstandarderna som abstrakt. Resonerande kring en eventuell outtalad

överenskommelse om vad som är kvalitet på de olika institutionerna kommer jag att återkomma till. I avsnitt 4.3 *Användarstyrningens diskurs*.

WPR som metod fokuserar enligt Bacchi (2009, s. 26) på de kunskaper som styrning vilar på och det inflytande experter och yrkesverksamma har med, och genom, dessa kunskaper. Alla policyerna bidrar till att forma de olika samlingarna på de svenska akademiska biblioteken då de är avsedda som styrdokument för den personal som jobbar på biblioteken. För att sammanfatta kan policyernas problemlösning sägas innebära att skapa en relevant samling, av god kvalitet som används flitigt och inte kostar för mycket. Enligt Evans och Saponaro (2005, s. 65) är det huvudsakligen bibliotekspersonal som formulerar förvärvspolicyer. De resonemang som förs i förvärvspolicyerna är således sannolikt bibliotekariernas. Ovanstående sammanfattning av vilken riktning policyerna styr samlingen i kan sägas vara ett exempel på *regementalitet*, i hänseendet att formuleringarna i policyerna många gånger framstår som fullständigt rationella, trots att de oftast inte är förankrade i, för utomstående, explicita begrepp.

4.2 Policyernas aktörer – synliga som osynliga

Syftet med den här uppsatsen är att skapa förståelse för hur svenska akademiska bibliotek värderar sina användares inflytande över förvärvandet av informationsresurser genom användarstyrning. Biblioteksanvändarna är centrala för undersökningen. Av den anledningen är det intressant att analysera vilka som är användare i policyerna. Som bakgrund för analysen i detta stycke ligger Bacchis (2009, s. 2) fjärde analysfrågekluster: *What is left unproblematic in this problem representation? Where are the silences? Can the 'problem' be thought about differently?*

I knappt hälften av policyerna uttrycks det explicit att bibliotekens förvärv präglas av användarstyrning. I de policyer som präglas av användarstyrt förvärv är det endast ett fåtal som på något vis uttrycker vilka användarna är. I flertalet av policyerna används rubriken *Målgrupper*. Målgrupp är enligt *Nationalencyklopedin* (2016a) en term som främst används inom marknadsföring, reklam och information för att beskriva den kategori av människor eller organisationer som verksamheten riktar sig till.

Trots att begreppet målgrupp signalerar envägskommunikation behöver inte begreppet *målgrupp* innebära att kommunikation sker i enbart en riktning (Erikson 2002, s. 149). Under rubriken målgrupper listas oftast studenter, lärare eller anställda/personal och forskare. I vissa policyer står forskare först och studenter sist och i några policyer står inte forskare med alls. Huruvida målgruppernas ordning signalerar någon slags värdeskillnad målgrupperna emellan framgår inte i policyerna. I flera av policyerna nämns de ovan listade målgrupperna som primära målgrupper utan nämna någon sekundär målgrupp. Allmänheten nämns i ett fåtal av policyerna under rubriken *målgrupper*. Eventuellt kan valet att kalla vissa målgrupper för primära vara ett resultat av att de akademiska biblioteken har en skyldighet enligt bibliotekslagen (2013:801) att vara tillgängliga för alla. Allmänheten blir då per automatik en sekundär målgrupp. Nedan följer tre exempel på hur det kan uttryckas i olika policyer. Samtliga exempel är tagna från policyer där användarstyrning präglar förvärvet.

Primära målgrupper är studenter, forskare och lärare vid [lärosätet]. Eftersom universitetsbiblioteket är en del av det allmänna biblioteksväsendet är medierna även tillgängliga för allmänheten, samt för andra bibliotek via fjärrlån.

5

[Bibliotekets] primära målgrupper är forskare, lärare och studenter.

7

Bibliotekets primära målgrupper är studenter och personal på [lärosätet] och vår målsättning är att i största möjliga mån tillgodose dessa målgruppers enskilda behov av media. Allmänhet och studenter vid andra lärosäten är också välkomna att utnyttja våra resurser.

20

Ett fåtal policyer öppnar upp för allmänheten att använda biblioteket som det nedersta av citaten gör. Det kan uttryckas antingen som att det är välkommet eller att möjligheten finns. Några få bibliotek väljer att använda begreppet användargrupper, istället målgrupper, medan ytterligare andra inte har någon benämning alls utan endast beskriver att det är studenter och forskare som biblioteket ska serva. Det som kan konstateras är att vem som är användare lämnas oproblematiserat i policyerna. Visst framkommer i vissa policyer vilka som är bibliotekets målgrupper och eller vilka som kan tänkas ha något slags inflytande över samlingen men närmre användaren än så kommer policyläsaren inte, trots att användaren är tänkt att styra över hälften av samlingarna.

Vilka som är upphovspersonerna till de olika policyerna framkommer i de flesta fallen inte. I någon enstaka policy är alla som arbetat fram policyn nämnda med namn i policyn och i ett par fall står det aktuella bibliotekets chef omnämnd i slutet av dokumentet. I övrigt är inte bibliotekarier omnämnda i policyerna i mer än ett fåtal fall och då beskrivs delar av biblioteksarbetet som bibliotekarierna ansvarar för. I resterande policyer existerar inte bibliotekarier utan i beskrivningarna av policyernas målsättningar är det begrepp som används huvudsakligen *biblioteket*. Nedan följer två exempel:

Av bibliotekets vision framgår att biblioteket ska erbjuda en miljö där lärande och utveckling sätts i fokus samt att högskolans verksamhet skal uppmärksammas.

16

Bibliotekets ambition ska vara att ge kvalificerad och snabb service vad gäller bevakning och förvärv av nyutgiven eller reviderad media inom bibliotekets ämnesområden.

22

Någon närmre beskrivning av vad eller vem biblioteket är görs inte i någon policy. Det framgår således inte tydligt vad eller vem biblioteket är i förhållande till bibliotekarien.

I avsnitt 2.2.1 *Förvärvspolicy* beskrev jag att Evans och Saponaro anser att desto mer kunskap som finns att tillgå om bibliotekets användare, desto lättare är det att tillhandahålla önskat material (Evans & Saponaro 2005, s. 20). I ungefär hälften av policyerna finns det en målsättning att kommunicera, föra dialog eller samverka med

användare eller vissa målgrupper. Däremot finns inga tydliga beskrivningar för hur det ska gå till.

Biblioteket kan aldrig ha en heltäckande samling inom [lärosätets] alla ämnesområden men genom god kommunikation med användarna kommer inköpsförslagen att styra beståndets uppbyggnad till att vara relevant.

2

Det finns alltså varken beskrivningar av hur eller mellan vilka den tänkta kommunikationen ska ske. Många av policyerna hänvisar till att de har ett formulär för inköpsförslag på sina webbplatser där användare kan lämna förslag på litteratur de önskar ska förvärfvas till biblioteket. Inköpsförslag kommer jag att återkomma till senare i analysen. Utöver det står det i ett biblioteks policy att det biblioteket visar upp nyförvärv på bibliotekets Facebooksida. Det framgår inte i policyerna hur många användare biblioteket (biblioteket är det begrepp som används i många av policyerna men det som avses är sannolikt bibliotekarierna då biblioteksbyggnaden är oförmögen till att kommunicera) bör kommunicera med för att kunna definiera sig som en användarstyrd institution. Kommunikationsvetaren Larsåke Larsson (2001, s. 26) beskriver kommunikation som "[...] processen för människors kontakt med varandra". Vidare beskriver Larsson (2001, s. 38) dialog som en förhandling mellan individer eller grupper utan hjälp av något medium. Både dialog och kommunikation är således mellanmännsliga aktiviteter.

Den mellanmännsliga kommunikationen är alltså tänkt att ske mellan användare och biblioteket. Tillvägagångsättet för den kommunikationen uttrycks lite olika men oftast uttrycks det inte i större utsträckning än att kommunikation ska ske. En av policyerna sticker ut en aning då den innehåller en punktlista för hur god kommunikation med användarna ska uppnås. Två av punkterna behandlar enbart envägskommunikation där biblioteket gör riktade utskick via webbplats och sociala medier. Övriga två punkter tycks tyda på en mer aktiv dialog med användarna och såhär uttrycks hur det sker:

- Kontaktbibliotekarierna som jobbar gentemot fakultetens utbildningar för kontinuerlig dialog med resp. utbildning och användargrupp kring nyförvärv
- Vi kontinuerligt fångar upp och beaktar inköpsförslag från våra användare.

28

En annan av institutionerna föreskriver regelbunden kontakt med ämnesföreträdare som en direkt metod för användarstyrt förvärv. Ytterligare en institution eftersträvar regelbunden kontakt med forskare, studenter och lärare för att skapa dialog kring förvärven. Att begreppet *regelbunden* används tyder på någon slags strukturerad kommunikationsverksamhet med institutionens användare. I en av policyerna står att vid behov eller minst en gång per termin ska en urvalsgrupp träffas, det går dock inte att utläsa av kontexten huruvida denna urvalsgrupp är en sammansättning av biblioteksanställda, användare eller en kombination av dem båda. I övriga policyer uttrycks kommunikationen med användarna som något eftersträvansvärt eller något som bara ska ske, utan att det egentligen framgår hur, när och var. Följande är exempel på hur det kan uttryckas i olika policyer:

Biblioteket ska genom lyhörddhet och aktiv samverkan skaffa kännedom om olika användares behov.

19

Samlingarna bör i så stor utsträckning som möjligt byggas upp i dialog med användarna.

23

En kommunikationsväg mellan användare och bibliotek, jag väljer att använda termen bibliotek här då den används genomgående i alla policyer, som finns med i större delen av policyerna är inköpsförslag och fjärrlåneförfrågningar. Dessa innebär att användaren antingen fyller i formulär som finns på en del institutioners webbplatser eller att användaren skickar ett mail med sitt förslag eller sin förfrågning till en biblioteksmailadress.

Sammanfattningsvis kan sägas att de aktörer som porträtteras i de olika policyerna är biblioteksanvändare som är knutna till bibliotekets moderinstitution, det vill säga studenter, forskare, lärare och anställda. En användargrupp som endast är synlig i viss mån är allmänheten. Bibliotekarierna själva är osynliga i många policyer trots att de med stor sannolikhet har varit delaktiga i utformandet av policyerna.

4.3 Användarstyrningens diskurs

Detta stycke utgår ifrån Bacchis (2009, s. 2) andra och tredje analysfråga: *What presuppositions or assumptions underlie this representation of the 'problem'? How has this representation of the 'problem' come about?*. I cirka två tredjedelar av de analyserade policyerna förespråkas någon form av användarstyrning. Ett av argumenten för att förespråka användarstyrning är att användarna kan bidra till att skapa den samling som eftersträvas, vilket beskrivs i avsnitt 4.1 *Problemrepresentationerna åskådliggörs*. Någon definition av vad användarstyrning är för de olika institutionerna återfinns inte i policyerna. Däremot beskrivs i en del av policyerna syftet med att låta användarna, i alla fall delvis, styra över förvärvet. Nedan följer citat från olika policyer som argumenterar för användarstyrning:

I dagens snabbt föränderliga informationssamhälle är det omöjligt för [biblioteket] att bevaka allt som publiceras tryckt och elektroniskt och ha den djuplodande ämneskunskap som våra användare har.

4

Förvärvet ska i första hand vara användar- och efterfrågestyrt, detta för att uppnå samlingar som har hög aktualitet och som är flitigt utnyttjade.

20

Målsättningen i arbetet med bibliotekets samling är att den ska vara, efter [lärosätets] behov, ämnes- och nivåinriktad samt aktuell och användarstyrd, dvs. väl utnyttjad – inte nödvändigtvis maximalt stor till antalet.

22

Det vanligaste sättet att låta användarna vara med och påverka vad som förvärvas är genom inköpsförslag. Nyanserna i policyerna av vad inköpsförslag kan innebära skiftar från att vara något som välkomnas och uppmuntras till något som kan lämnas eller rentav bara är. Det kan uttryckas på följande vis:

Inköpsförslag från bibliotekets primära målgrupper – studerande och anställda vid [lärosätet], bör om möjligt leda till förvärv, under förutsättning att det faller inom ramen för uppdragsgivarnas verksamhetsområden.

13

Enskilda inköpsförslag kan lämnas till biblioteket.

22

All biblioteksanvändare är välkomna med inköpsförslag, det är dock bibliotekets ansvar att besluta om inköp.

25

Formuleringar om att det är studenter, forskare och lärare eller anställda som är berättigade att lämna inköpsförslag är återkommande. Detta exkluderar de användare som tillhör allmänheten från möjligheten att styra över vad som förvärvas. Även formuleringen ”bör så långt som möjligt leda till inköp” är återkommande i flera policyer. Vilka kriterier som ska uppfyllas för att ett förslag ska leda till inköp framgår dock inte. I en av policyerna uttrycks emellertid möjligheten att lämna inköpsförslag mer frikostigt:

För att uppmuntra och göra det enkelt för våra användare att lämna inköpsförslag finns ett formulär för detta på bibliotekets webbplats. I formuläret nämns: ”Vi kontaktar dig inom några dagar om det skulle vara något problem eller om boken av någon anledning inte kommer att köpas in”.

20

Det här citatet skiljer sig från de ovanstående då det inte finns någon begränsning i vem som definieras som användare och att strävan är att köpa in de resurser som det inkommer förslag på, även om det kan finnas anledningar som innebär att förslaget inte resulterar i ett förvärv. Vilka faktorer som påverkar i beslutsprocessen kring om ett inköpsförslag ska leda till förvärv eller inte delges dock inte. Foucault (1993, s. 26) har uttryckt att ”ingen kommer in i diskursens ordning utan att uppfylla vissa krav”. I fallet med inköpsförslagen är det tydligt att vissa krav måste uppfyllas för att ett inköpsförslag ska giltigförklaras. På många bibliotek krävs att den som lämnar inköpsförslaget antingen är student, anställd eller forskare för att inköpsförslaget ska räknas som giltigt. På alla bibliotek är det bibliotekarierna som i slutändan avgör om ett inköpsförslag ska leda till förvärv eller inte. Detta trots att, som nämns i avsnitt 4.2 *Policyernas aktörer – synliga som osynliga*, bibliotekarierna döljs under begreppet *biblioteket* i huvuddelen av policyerna och därmed är osynliga i sin maktposition som beslutstagare om förvärv.

Som jag skrev i avsnitt 2.3 *Användarstyrning* är avsikten med användarstyrning att användaren ska stå i centrum, vilket användaren inte gör här. Det finns i princip alltid

ett förbehåll för att användaren ska få styra över förvärven som kan uttryckas på olika vis. Följande exempel är tagna ifrån policyer med explicit användarstyrning:

[Biblioteket] bedömer inköpsförslag utifrån vem som gör inköpsförslaget (ska tillhöra målgruppen), trolig mängd utlån som kommer att göras (mer än 1), pris, ämnestillhörighet med mera.

2

[Biblioteket] har fokus på användarstyrt förvärv. Böcker, tidskrifter och databaser som köps in ska vara relevanta för [lärosätets] verksamhet och gå att få tag på till rimlig kostnad. Bedömning krävs från fall till fall.

21

[Biblioteket] ansvarar för planering, samordning och utvärdering av förvärvsarbetet. Det inkluderar bedömning av användarnas inköpsförslag utifrån förvärvs- och urvalspolicy och budgetramar, förvärv av såväl tryckt och elektronisk kurslitteratur, inköp av monografier samt upphandling av elektroniska och tryckta tidskrifter och databaser.

28

Bedömningen av vad som är gott nog att förvärva ligger alltså inte på användaren, trots användarstyrningen. Användaren i det fysiska förvärvet är endast en förslagsgivare som biblioteket använder sig av för att skapa den optimala samlingen. I avsnitt 4.1 *Problemrepresentationerna åskådliggörs* nämns att de krav som ställs på informationsresurser inför förvärv är uttryckta i förhållandevis vaga termer i policyerna, vilket å ena sidan borde lämna stort utrymme för flexibilitet i besluten om förvärv men som å andra, med bibliotekariens maktposition som bedömare av inköpsförslag kan verka begränsande för förslag som ligger utanför bibliotekariens kvalitets- och relevansstandard. Det blir således bibliotekariernas uttalade bild av kvalitet och relevans som präglar bedömningen av inköpsförslag.

När det kommer till förvärvet av elektroniska resurser finns på en del bibliotek utrymme för användarna att påverka vad som köps in genom användarstyrda förvärvsmodeller. Cirka en femtedel av de analyserade policyerna innehåller uttryck för att PDA används som förvärvsmetod. Några av dem som använder PDA använder även en modell som kallas *Evidence Based Selection* (EBS). I likhet med PDA är EBS en förvärvsmodell som ger biblioteket tillgång till en stor mängd titlar från ett eller flera förlag (Allison 2013, s. 94). Skillnaden ligger i att med PDA är tanken att ett visst antal användningar av en informationsresurs automatiskt ska generera ett förvärv. Med EBS tar bibliotekarierna årligen ställning till hur många av de tillgängliggjorda titlarna som ska förvärfas. I policyerna förhåller det sig så att de som använder EBS också använder PDA. Tillgängliggörandet av fler informationsresurser samt användarens möjlighet att påverka samlingen är de argument för användarstyrda modeller som förs fram i policyerna:

Till exempel tillgängliggörs e-böcker direkt genom samarbete med våra leverantörer (s.k. patron-driven acquisition).

1

Biblioteket köper in e-böcker på olika sätt, dels genom paket, dels via inköpsförslag och dels genom en PDA-modell (vilket innebär att även information om böcker som ännu inte köpts in är sökbara i vår katalog, och att dessa köps in när användare börjar läsa).

15

I cirka två tredjedelar av policyerna nämns fjärrlån, och då nästan alltid med tillägget att fjärrlånsförfrågningar betraktas som inköpsförslag. Kostnadseffektivitet är argumentet för att förvärva nytt istället för att fjärrlåna i en del av policyerna. Följande är ett exempel på hur frågan om fjärrlån kan formuleras i en policy, formuleringarna är i många policyer snarlika:

Alla fjärrlånebeställningar inom universitetets ämnes- och utbildningsprofil utgivna inom de senaste två åren betraktas som inköpsförslag.

5

Av de bibliotek som jag har uppfattat har en implicit användarstyrning uttrycks det i cirka en femtedel av policyerna att förvärvet styrs av efterfrågan. En del institutioner använder sig av både termen användarstyrning och termen efterfrågestyrning:

Förvärvsarbetet ska i hög utsträckning vara användar- och efterfrågestyrt med målsättningen att i möjligaste mån uppfylla lärares, forskares och studenters skilda behov av media.

28

Begreppet efterfråga betyder enligt Nationalencyklopedin (2016f) att någon uttrycker ett önskemål om att erhålla en specifik vara. Följande är exempel på hur efterfrågestyrning kan formuleras i olika policyer:

För att uppnå detta mål bedriver universitetsbiblioteket ett uttalat efterfråge- och behovsstyrt förvärvs- och beståndsarbete. Detta innebär att våra användare genom sina inköpsförslag och sitt användande av medieresurserna är delaktiga dels i urvalet av medieresurser som införskaffas, dels i hur vi förnyar, avslutar och gallrar medieresurser utifrån användning och efterfrågan.

4

För att uppnå relevanta samlingar ska förvärvet så långt som möjligt vara efterfrågestyrt, detta sker genom ett nära samarbete med lärare och forskare inom de olika ämnena.

8

Vi jobbar utifrån ett efterfrågestyrt förvärv som innebär att en betydande del av våra samlingar byggs upp av resurser som lärare, forskare och studenter lämnat inköpsförslag på. Denna modell syftar till att ge relevanta samlingar som används väl.

15

Sammanfattningsvis kan sägas att skillnaden mellan att ha ett användarstyrt och ett efterfrågestyrt förvärv tycks i det närmsta obefintlig. Både användarstyrning, bortsett från de fall där det finns modeller för användarstyrda e-boksförvärv, och efterfrågestyrning tycks i princip vara likställda med inköpsförslag. Målet är fortfarande att skapa den optimala samlingen och med användarens hjälp är det högre

sannolikhet för att målet nås, men full tilltro till användarens förmåga att välja litteratur uttrycks inte i någon policy.

4.4 Effekter av problemrepresentationerna

Detta avsnitt av analysen har utgångspunkt i Bacchi (2009, s. 2) femte analysfråga: *What effects are produced by this representation of the 'problem'?*. I avsnitt 4.1 *Problemrepresentationerna åskådliggörs* konstateras att synen på förvärv präglas av att det finns en ideal bild av hur en samling bör se ut för att vara tillfredställande. Samtidigt finns i många policyer en idé om att de som använder biblioteket kan bidra till att skapa den eftersträvansvärda samlingen. Var den idén kommer ifrån framgår inte.

Förutsättningen för att användaren ska kunna bidra till den ideala samlingen är att användaren uppfyller vissa krav. Användaren måste, i de flesta fall, vara knuten till bibliotekets moderinstitution för att få lov att göra anspråk på någon form av användarstyrning vid förvärv av informationsresurser. Huruvida de institutioner som har användarstyrda modeller för e-boksförvärv låter alla typer av användare påverka samlingen genom sitt användande av e-böcker framgår inte. Vidare bör användaren lägga fram förslag på litteratur att förvärva som passar in i bibliotekets/bibliotekariernas bild av relevans. Det finns dock ett par undantag som, även om de görs med vissa förbehåll, visar på olikheter i resonemangen i de olika policyerna:

Endast i yttersta, förankrade och motiverade, undantag förvärvar [biblioteket] informationsresurser som ligger utanför intresse för [lärosätets] forskning, undervisning och samverkan!

26

Vi strävar efter att samverka med samhället i övrigt och kan förvärva föreslagna medier från allmänheten om de knyter an till högskolans kurser eller har ett allmänt intresse.

20

Olof Sundin och Jenny Johannisson (2005, s. 115) säger att "In the governing of information needs and relevance it is not only the users of information who shape the objectives of their information seeking practices." I Sundins och Johannissons fall rör diskussionen användaren och kontexten vid informationssökande, vilket i viss mån även kan appliceras på den här analysen, då de användare som bidrar eller försöker bidra till bibliotekets samling genom exempelvis inköpsförslag troligen gör det som ett resultat av att ett så kallat informationsbehov finns.

Användarstyrningens otillräcklighet i målet att skapa en optimal samling framgår också i att knappt två tredjedelar av policyerna framför att någon form av ämnesbevakning eller omvärldsbevakning ska göras. Att låta biblioteksanvändarna välja litteratur tycks ifrågasätta bibliotekariens roll och ansvar som expert på förvärv framgår i avsnitt 3.4.3 *Bibliotekarien och användaren*. Något som även bekräftas av Nixon, Ward och Freeman (2014 s. 28). Att biblioteken ska utföra omvärlds- och/eller ämnesbevakningar är något som står omnämnt i cirka två tredjedelar av policyerna.

Universitetsbiblioteket har det övergripande ansvaret för bevakning av nyutgiven litteratur och medieutveckling.

3

Bibliotekets kanaler för omvärldsbevakning beträffande förvärv av media består huvudsakligen av nationella och internationella bibliotekskataloger, förlagsinformation, stående ämnesbevakningar, kurslitteraturlistor, recensioner, studiebesök och deltagande i konferenser.

22

Biblioteken vid [lärosätet] har dock det övergripande ansvaret för bevakning av nyutgiven litteratur och medieutveckling.

20

Å ena sidan används användarstyrning, som nämnts tidigare, för att det anses kostnadseffektivt, å andra sidan kan användarna inte förväntas vara tillräckligt effektiva i hänseendet att uppmärksamma alla *relevanta* (kursiverat för att peka tillbaka på avsnitt 4.1 *Problemrepresentationerna åskådliggörs*) informationsresurser, vilket då faller på biblioteket. Användarnas tänkta styrning över förvärvet är alltså otillräcklig för att uppnå den standard på förvärvet som eftersträvas i policyerna. Det kan sägas råda en konflikt mellan det kostnadseffektiva förvärvssättet användarstyrning och den ideala samlingen. Användarna kan bidra till samlingen men är inte förmögna att skapa balans i den, de kan inte sakligt bedöma informationsresurser och de kan inte upptäcka alla informationsresurser som kan vara relevanta.

Användarnas otillräcklighet kan bero på att, i synnerhet vid användandet av förvärvsmodeller för e-boksförvärv, användarna fokuserar på att förvärva *just in time* medan ett implicit, vanligt synsätt på förvärv i policyerna är *just in case*. Något som syns i dessa exempel där förvärven ska göras med ett långsiktigt perspektiv.

[...]förvärven präglas av en saklig bedömning med avseende på kvalitet, bredd och relevans – allt för att långsiktigt tillgodose behov för forskning och utbildning.

1

Aktualitet, konsekvens och relevans i samlingarna ska garanteras och ett långsiktigt perspektiv ska upprätthållas för att tillgodose inte bara historisk arkivering utan även framtida förvärvsbehov.

13

Det ideala vore kanske att rentav redan ha förvärvat de informationsresurser som det inkommer inköpsförslag på innan förslagen ens har gjorts. Att fylla behov innan de ens uppstår. Sammanfattningsvis kan sägas att effekten av problemrepresentationerna är att användarstyrning används som medel för att uppnå en ideal samling. Idén om användarstyrning i policyerna förutsätter en ideal användare för att fylla den funktion policyerna avser, då biblioteken har ensamrätt på att definiera vad som anses relevant att förvärva.

5 Avslutande diskussion

I denna avslutande diskussion återvänder jag till studiens syfte och frågeställningar. Jag presenterar hur varje fråga har besvarats i uppsatsen på ett sammanfattande vis. Därefter uttrycker jag ytterligare reflektioner som studien gett upphov till och avslutningsvis resonerar jag kring framtida forskning. Syftet med studien är att skapa förståelse för hur svenska akademiska bibliotek värderar sina användares inflytande över förvärvandet av informationsresurser som inte är kurslitteratur, genom olika former av användarstyrning. Jag kommer att återkomma till syftet efter att frågeställningarna är besvarade.

Den första av frågeställningarna som studien har utgått ifrån är: *Hur beskrivs brukande av användarstyrning i svenska akademiska biblioteks förvärvspolicyer?* Användarstyrning handlar om att förvärva efter behov, något som kan te sig självklart då de akademiska biblioteken till stor del existerar som ett stöd för den institution de tillhör. Brukande av användarstyrning beskrivs i många fall uttryckligen som nödvändigt för att skapa och utveckla en samling, även om innebörden för biblioteket av vad användarstyrning *är* är sparsamt uttryckt. Förvärvspolicyer är avsedda att sätta en riktning för biblioteksverksamheten och målet är att skapa en optimal samling. Med användarens hjälp är sannolikheten högre för att målet nås men full tilltro till användarens förmåga att välja informationsresurser uttrycks inte i någon policy. Användarstyrning och efterfrågestyrning tycks i princip vara likställda med inköpsförslag som kan lämnas via bibliotekens webbplats eller via e-post.

Inköpsförslag är också problematiska då det, trots att användarna ger sina förslag, ändå är bibliotekarierna som avgör vilka av förslagen som ska godtas (Hodges, Preston & Hamilton 2011, s.90). Problematiken återspeglas i många policyer där förbehåll om att inköpsförslag endast godkänns efter bedömningar om kostnad, kvalitet och/eller relevans samt att den som lämnar förslaget helst ska vara knuten till bibliotekets moderinstitution. Jag ställer mig frågande till om begreppet *användarstyrning* är rättvisande att använda i de förvärvspolicyer jag analyserat, då det som görs snarare kan definieras som användarinflytande eller -påverkan.

Studiens andra frågeställning är: *Vilka representationer framställs i svenska akademiska biblioteks förvärvspolicyer? Hur yttrar sig representationerna i framställning av dem?* Det, för undersökningen, centrala begreppet *användare* finns mer eller mindre uttryckligt representerat i alla de analyserade policyerna. Användarna representeras huvudsakligen av dem som på något vis är knutna till bibliotekets moderinstitution, det vill säga forskare, studenter, lärare och anställda. Allmänheten inkluderas också i viss utsträckning i representationen av användarna men inkluderandet är inte fullgott utan allmänheten har i princip alltid en sekundär position bland användarna.

Bibliotekarierna representeras oftast genom det övergripande begreppet *biblioteket*, vilket resulterar i att bibliotekarierna många gånger hamnar utom räckhåll, både för de användare som är tilltänkta att mötas och som ansvariga för policyns innehåll och utformning. Tuominen (1997, s. 367) frågar sig "[...] how can we prevent power from

entering the discourses we are using when we, for example, try to serve our clients as well as we can?”. Policyerna som bibliotekarierna skapar är tänkta som styrdokument, de ska alltså bidra till styrningen av hur informationsresurser förvärvas. De är troligtvis även avsedda att bistå användarna, i synnerhet de användare som är knutna till bibliotekets moderinstitution, då de akademiska biblioteken existens, som framgår i flertalet policyer, bygger på att vara en resurs för sin moderinstitution. Effekten av den nuvarande strukturen blir att bibliotekarierna, som utformare av policyerna, är de enda som har utrymme att påverka representationerna. Genom ett synliggörande av bibliotekarierna i policyerna skulle deras roll tydliggöras och därmed minska avståndet mellan användare och bibliotekarier.

Vilka föreställningar om användaren och relevans framställs i policyerna? är studiens tredje frågeställning. De föreställningar som tycks framställas om användarna är att de är viktiga för en god utveckling av bibliotekens samlingar. Användarna kan, och ska helst, bidra med förslag på litteratur att förvärva. Användarna kan dock inte ses som en homogen grupp där allas bidrag har samma värde utan forskare, lärare och anställda kan, i policyerna, i någon mån ses som viktigare för att säkra ett kvalitativt förvärv. Anledningen till denna slutsats är att dessa användargrupper framställs som viktigare att inkludera i förvärvet i en del policyer.

Föreställningen om relevans är att det är något eftersträvansvärt i varje, för biblioteket, tillgänglig informationsresurs. Vad som är relevant att förvärva eller vad relevans innebär i specifika policyer är dock ospecificerat, vilket gör att relevans blir ett godtyckligt begrepp, i synnerhet när användarna ska bidra med inköpsförslag men bibliotekarierna fattar besluten kring vad som förvärvas. Effekten blir att det råder någon slags outtalad överenskommelse om vad relevans innebär för bibliotekarierna som inte delges i policyerna. Vad som anses relevant, för både användaren och bibliotekarien, blir dessutom något som enbart definieras av bibliotekarien trots att bibliotekarien kan sakna användarens förförståelse inom ett specifikt ämnesområde.

För att återgå till syftet att skapa förståelse för hur svenska akademiska bibliotek värderar sina användares inflytande över förvärvandet av informationsresurser som inte är kurslitteratur, genom olika former av användarstyrning, så anser jag att den övergripande bilden är att användarnas inflytande är värdefullt. Olika användare är dock olika värdefulla för förvärvandet av informationsresurser. Forskare och lärare är exempelvis i vissa policyer de enda användare som är önskvärda att bidra med inköpsförslag. I de allra flesta policyer är även användargruppen studenter välkommen att bidra med inköpsförslag. Användargruppen allmänheten är dock sällan välkommen att bidra med inköpsförslag.

Värdet av användarstyrning grundas i policyerna bland annat i att informationsresurser som köpts in på begäran av användare nyttjas i större utsträckning. Informationsresurser med högre nyttjandegrad blir mer kostnadseffektiva för verksamheten än informationsresurser som förvärvats men inte brukas. Material som har hög användningsgrad, kostar lite och är lättillgängligt är det som i policyerna framstår som optimalt att förvärva – användningsgraden är dock den enda faktor som inte är mätbar vid själva förvärvandet utan den kan endast mätas retrospektivt genom att utvärdera beståndet. Studier visar på att litteratur som köpts in på begäran av användare används i större utsträckning än litteratur bibliotekarierna köper in (Tyler et

al. 2011, s. 42; Stone & Heyhoepullar 2015, ss. 22-23; Allison 2013, s. 96). Genom att förlita sig på dessa studier görs ett försök att kontrollera användningsgraden genom användarstyrning.

De resultat som producerats i den här studien är grundade i de värderingar jag har och har gjort, vilket kan ses som en begränsning för resultatet. Resultaten är också begränsade till de svenska akademiska bibliotekens policyer. Därför vore det intressant att komplettera dessa forskningsresultat med olika typer av vidare forskning. Intervjuer av både användare och bibliotekarier skulle utveckla tankegångarna om värderingar. Med observationer i bibliotek kan kommunikationen mellan bibliotekarier och användare undersökas. Att jämföra om det finns skillnader mellan universitet och högskolor samt att studera den eftersträvansvärda kostnadseffektiviteten genom att undersöka hur de ekonomiska resurserna fördelas vid förvärv hade också varit intressant. Det vore även intressant att få perspektiv på hur användarstyrning förhåller sig till synen på informationsfrihet inom den akademiska bibliotekssfären. Som ett sista förslag på vidare forskning vill jag nämna *Policy enactment*. Policy enactment innebär att utforska hur policyer implementeras ur ett dynamiskt och non-linjärt perspektiv (Ball et al. 2012, s. 6). På så vis kan policyns tillkomst, tolkningar och värderingar belysas ur fler perspektiv.

Kan någon ses som bäst lämpad att besluta vilken litteratur som ska förvärvas till akademiska bibliotek? Sett till den retorik som förs bland förespråkare för användarstyrning tycks användarna, ur förvärvssynpunkt och ur ett kostnadseffektivitetsperspektiv, vara synnerligen kompetenta. Bibliotekarierna å sin sida har med sin utbildningsbakgrund sina värderingar om vad som är relevant att förvärva. Både bibliotekariers och olika användares kompetens är värda att ta i beaktning vid beståndsutveckling. Montano (2014, s. 95) belyser i följande citat värdet av att samarbeta:

The standards and tools for conventional "collection management" have gone through a real revolution. The new model "cooperative collection management" should be configured so as to provide the library and its community with a balanced, homogeneous and standardized view of its purposes, strategies and good common practices.

Montano 2014, s. 95

Cooperative collection management är ett begrepp som pekar på samarbetet mellan användare och institution snarare än att lägga rodret för styrningen av förvärvet i antingen användarnas eller bibliotekariernas händer. Användarstyrningens positiva verkningar till trots kvarstår det faktum att det är bibliotekarierna som, utifrån de ramar de verkar inom, styr över förvärvet. Baserat på den här studiens resultat finns det ett uppenbart värde i att inkludera användarna i förvärvsprocessen. Genom att fokusera på samarbete mellan biblioteket och dess olika användare, på utveckling av kommunikationsvägar, och på tydliggörande av de ramar som ligger till grund för förvärven, ges användaren större utrymme att förstå hur denne själv kan välja.

6 Käll- och litteraturförteckning

6.1 Källor:

1. Umeå universitetsbibliotek (2014). *Förvärvspolicy för Umeå universitetsbibliotek*. Tillgänglig via: http://www.ub.umu.se/sites/default/files/dokument/forvarvspolicy_umub.pdf [2016-03-17]
2. Sveriges Lantbruksuniversitets bibliotek (2010). *SLU-bibliotekets mediapolicy*. Tillgänglig via: http://www.slu.se/Documents/externwebben/biblioteket/SLUB_mediapolicy.pdf [2016-03-17]
3. Mittuniversitetet (2016). *Förvärvspolicy*. Tillgänglig via: <https://biblioteket.miun.se/forvarvspolicy> [2016-03-17]
4. Stockholms universitetsbibliotek (2015). *Medieplan*. Tillgänglig via: http://su.se/polopoly_fs/1.240471.1434614728!/menu/standard/file/medieplan-stockholms-universitetsbibliotek.pdf [2016-03-17]
5. Luleå universitetsbibliotek (2014). *Mediepolicy för Luleå universitetsbibliotek*. Opublicerad.
6. Linnéuniversitetet (2015). *Medieplan*. Opublicerad.
7. Linköpings universitetsbibliotek (2016). *Intern förvärvspolicy*. Opublicerad.
8. Karlstads universitetsbibliotek (2009). *Policy för informationsförsörjning och fjärrlån*. Tillgänglig via: https://www.kau.se/sites/default/files/Dokument/staffpage/2012/05/informatiospolicy_rev_2009_11_03_pdf_pdf_73778.pdf [2016-03-17]
9. Göteborgs universitetsbibliotek (2014). *Förvärvspolicy för Göteborgsuniversitetsbibliotek*. Tillgänglig via: <http://www.ub.gu.se/info/verksamhet/pdf/Forvarvspolicy-GUB.pdf> [2016-03-17]
10. Uppsala universitetsbibliotek (2016). *Förvärvspolicy för Uppsala universitetsbibliotek*. Tillgänglig via: <http://www.ub.uu.se/anvand-biblioteket/forvarvspolicy> [2016-03-17]
11. Örebro universitetsbibliotek (2013). *Övergripande förvärvspolicy för Örebro universitetsbibliotek*. Opublicerad.
12. Gävle högskolebibliotek (2011). *Medieförsörjningspolicy för högskolebiblioteket i Gävle*. Tillgänglig via:

- <http://www.hig.se/download/18.35b1cd8a152cb832d904cfd3/1456408227330/Medief%C3%B6rs%C3%B6rningspolicy+f%C3%B6r+h%C3%B6gskolebiblioteket+i+G%C3%A4vle160224.pdf> [2016-03-17]
13. Anna Lindh-biblioteket (2013). *Förvärvs- & gallringsriktlinjer*. Tillgänglig via:
<http://www.fhs.se/Documents/Anna%20Lindhbiblioteket/dokument/forvarvsriktlinjer05.pdf> [2016-03-17]
 14. Biblioteket vid högskolan i Borås (2015). *Strategisk mediaplan*. Tillgänglig via:
http://www.hb.se/Global/BLR/Om%20BLR/Verksamhet_policies_planer/Policies%20och%20handlingsplaner/Strategisk%20mediaplan_ver%201.pdf [2016-03-17]
 15. Södertörns högskolebibliotek (2013). *Riktlinjer för bibliotekets förvärv*. Tillgänglig via:
[http://www.sh.se/p3/ext/res.nsf/vRes/bibliotek_1315899742483_forvarv_riktlinjer_maj_2013.pdf/\\$File/Forvarv_riktlinjer_maj_2013.pdf](http://www.sh.se/p3/ext/res.nsf/vRes/bibliotek_1315899742483_forvarv_riktlinjer_maj_2013.pdf/$File/Forvarv_riktlinjer_maj_2013.pdf) [2016-03-17]
 16. Skövde högskolebibliotek (2014). *Medieplan för Högskolebiblioteket i Skövde*. Tillgänglig via:
<http://www.his.se/Documents/Biblioteket/Medieplan%20f%C3%B6r%20H%C3%B6gskolebiblioteket%20i%20Sk%C3%B6vde.pdf> [2016-03-17]
 17. Röda korsets högskolebibliotek (2013). *Mediepolicy för RKH 2013*. Opublicerad.
 18. Polishögskolans bibliotek (2009). *Mediepolicy för Polishögskolans bibliotek*. Opublicerad.
 19. Mälardalens högskolebibliotek (2013). *Riktlinjer för medieanskaffning vid Högskolebiblioteket*. Tillgänglig via:
http://www.mdh.se/polopoly_fs/1.4064!/Menu/general/column-content/attachment/Riktlinjer.pdf [2016-03-17]
 20. Malmö högskolas bibliotek (2012). *Policy för medieförsörjning vid Malmö högskolas bibliotek*. Tillgänglig via:
http://www.mah.se/upload/BIT/Organisation/Medieforsorjning_POLICY_feb-12.pdf [2016-03-17]
 21. Kungliga Tekniska Högskolans bibliotek (2013). *Mediaplan för KTH Biblioteket*. Tillgänglig via:
https://www.kth.se/polopoly_fs/1.402991!/Menu/general/column-content/attachment/Mediaplan_KTH_Biblioteket.pdf [2016-03-18]
 22. Kristianstad högskolas bibliotek (2014). *Förvärvspolitik för biblioteket vid Högskolan Kristianstad – mediehantering, gallring och magasinering*. Opublicerad.

23. Högskolan i Jönköping (2013). *Mediaplan för Högskolebiblioteket i Jönköping*. Opublicerad.
24. Högskolan Väst, biblioteket (2014). *Riktlinjer för media Högskolebiblioteket, Högskolan väst*. Opublicerad.
25. Halmstad högskolebibliotek (2014). *Övergripande förvärvspolicy för Högskolebiblioteket i Halmstad*. Tillgänglig via:
<http://www.hh.se/download/18.3777d33b146f0c7c05ae8a9d/1412321020178/%C3%96vergripande+f%C3%B6rv%C3%A4rvspolicy.pdf> [2016-03-18]
26. Chalmers bibliotek (2015). *Mediaplan*. Opublicerad.
27. Samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek, Lunds universitet (2013). *Förvärvspolicy för Samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek i Lund och Biblioteket vid Campus Helsingborg*. Opublicerad.
28. Medicinska fakultetens bibliotek, Lunds universitet (2014). *Policy för medieförvärv och gallring – Medicinska fakultetens bibliotek & IKT Lunds universitet*. Opublicerad
29. Ekonomihögskolans bibliotek, Lunds universitet (2014). *Medieförsörjning vid Ekonomihögskolans bibliotek*. Opublicerad.
30. Juridiska fakultetens bibliotek, Lunds universitet (2013). *Informationsförsörjningsplan för Juridiska fakultetens bibliotek*. Opublicerad.
31. Naturvetenskapliga fakultetens bibliotek, Lunds universitet (2015). *Förvärvspolicy för SCLIB*. Opublicerad.

6.2 Litteratur:

Allison, Dee Ann K. (2013). *The Patron-Driven Library: A practical guide for managing collections and services in the digital age*. Oxford: Chandos Pub.

Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. 2., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Anderson, Rick (2008). Future-Proofing the Library: Strategies for Acquisitions, Cataloging, and Collection Development. *Serials Librarian*, 55, 4, ss. 560-567. DOI: 10.1080/03615260802399908

Bacchi, Carol (2009). *Analysing policy: what's the problem represented to be?* Frenchs Forest, N.S.W.: Pearson.

Bacchi, Carol (2010). *Foucault, Policy and Rule: Challenging the Problem-Solving Paradigm*. Institut for Historie, Internationale Studier og Samfundsforskning, Aalborg Universitet, Aalborg. FREIA's tekstserie, no. 74. DOI: 10.5278/freia.33190049

Bacchi, Carol (2012). Why Study Problematizations? Making Politics Visible. *Open Journal of Political Science*, 2, ss. 1-8. DOI: 10.4236/ojps.2012.21001

Ball, Stephen J., Maguire, Meg, Braun, Annette, Hoskins, Kate & Perryman, Jane (2012). *How schools do policy: policy enactments in secondary schools*. London [u.a.]: Routledge.

Barnhart, Anne C. (2011). Want Buy-In? Let Your Students Do the Buying! A Case Study of Course-Integrated Collection Development. I Nixon, Judith M., Freeman, Robert S. & Ward, Suzanne M. (red.) *Patron-driven acquisitions: current successes and future directions*. London: Routledge, ss. 119-125.

Bawden, David & Robinson, Lyn (2012). *Introduction to information science*. London: Facet.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2012a). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3., [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 13-48.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2012b). Diskursanalys. I Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3., [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 353-416.

Boréus, Kristina (2011). Diskursanalys. I Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber, ss. 150-164.

Buschman, John (2014). Seven Reasons to Be Skeptical about Patron-Driven Acquisitions. I Bridges, Karl (red.) *Customer-based collection development: an overview*. London: Facet Publishing, ss. 159-176.

Byström, Karin (red.) (2012). *Patron-driven acquisition (PDA) som förvärvsmetod på universitets- och högskolebibliotek* [Elektronisk resurs].

Tillgänglig via:

<http://www.kb.se/dokument/Bibliotek/projekt/Slutrapporter%202012/PDA-Rapport%20121220.pdf> [2016-02-27]

Börjesson, Mats (2003). *Diskurser och konstruktioner: en sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur.

Calhoun, Karen (2014). *Exploring Digital Libraries*. London: Facet.

Caminita, Cristina (2014). E-books and Patron-Driven Acquisitions in Academic Libraries. I Bridges, Karl (red.) *Customer-based collection development: an overview*. London: Facet Publishing, ss. 1-12.

Cherepon, Lois & Sankowski, Andrew (2003). Collection Development at SJU Libraries: Compromises, Missions and Transitions. I Mack, Daniel C. (red.)

Collection development policies: new directions for changing collections.
Binghamton, NY: Haworth Information Press, ss. 63-76.

Conklin, Jamie L. & Estep, Erik Sean (2014). Flying in Late. I Bridges, Karl (red.) *Customer-based collection development: an overview.* London: Facet Publishing, ss. 49-60.

Danielson, Robert (2012). A dual approach to assessing collection development and acquisitions for academic libraries. *Library Collections, Acquisitions And Technical Services*, 36, ss. 84-96. DOI: 10.1016/j.lcats.2012.09.002

Day, Mark T. (2002). Discourse fashions in library administration and information management: A critical history and bibliometric analysis. I Frederick C. Lynden (red.) *Advances in Librarianship (Advances in Librarianship, Volume 26).* Emerald Group Publishing Limited, ss. 231-298.

Dillon, Dennis (2011). PDA and Libraries Today and Tomorrow. I Swords, David A. (red.) *Patron-driven acquisitions: history and best practices.* München: De Gruyter Saur, ss. 191-196.

Erikson, Peter (2002). *Planerad kommunikation: strategiskt ledningsstöd i företag och organisation.* 3., [uppdaterade] uppl. Malmö: Liber ekonomi.

Eriksson, Catarina & Zetterlund, Angela (2008). Den svenska biblioteksgeografin. *Svensk Biblioteksforskning*, Vol. 17(1), ss. 1-25.

Evans, G. Edward & Saponaro, Margaret Zarnosky (2005). *Developing Library and Information Center Collections.* 5. ed. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Fister, Barbara (2010). Problematizing Patron-Driven Acquisitions. Peer-to-peer review column. *Library Journal*, 10 november 2010. Tillgänglig via:
<http://lj.libraryjournal.com/2010/11/opinion/peer-to-peer-review/problematizing-patron-driven-acquisitions-peer-to-peer-review/> [2016-03-08]

Foucault, Michel (1993). *Diskursens ordning: installationsföreläsning vid Collège de France den 2 december 1970.* Stockholm: B. Östlings bokförl. Symposion.

Foucault, Michel (2008). *Diskursernas kamp.* Eslöv: Brutus Östlings bokförlag Symposion.

Fought, Rick L., Gahn, Paul & Mills, Yvonne (2014). Promoting the Library Through the Collection Development Policy: A Case Study. *Journal Of Electronic Resources In Medical Libraries*, 11, 4, ss. 169-178. DOI: 10.1080/15424065.2014.969031

Frohmann, Bernd (1994). Discourse Analysis as a Research Method in Library and Information Science. *Library and Information Science Research* 16, ss. 119-138. DOI: 10.1016/0740-8188(94)90004-3

- Gellerstam, Göran (2001). *Den första uppgiften* [Elektronisk resurs] : *högskolebiblioteket som utbildningsinstitution och lärande miljö : rapport sammanställd på uppdrag av BIBSAM, Kungl. biblioteket*. Stockholm: Kungl. Biblioteket, BIBSAM. Tillgänglig via: http://www.kb.se/Dokument/Bibliotek/utredn_rapporter/2001/gellerstam.pdf [2016-03-09]
- Gill, Zoë (2012). Located subjects: The daily lives of policy workers. I Bletsas, Angélique & Beasley, Chris (red.) *Engaging with Carol Bacchi*. Adelaide: University of Adelaide Press, ss. 79-94. Tillgänglig via: <http://www.adelaide.edu.au/press/titles/engaging/engaging-ebook.pdf> [2016-02-26]
- Gustafsson, Bengt, Hermerén, Göran & Petersson, Bo (2005). *Vad är god forskningssed?* [Elektronisk resurs] : *synpunkter, riktlinjer och exempel*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig via: http://www.du.se/PageFiles/3894/vr2005_1.pdf
- Halavais, Alexander M. Campbell (2009). *Search engine society* [Elektronisk resurs].
- Hermerén, Göran (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig via: <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed> [2016-02-23]
- Hibner, Holly & Kelly, Mary (2010). *Making a collection count: a holistic approach to library collection management*. Oxford: Chandos Publishing.
- Hicks, Deborah (2014). The Construction of Librarians' Professional Identities: A Discourse Analysis / La construction de l'identité professionnelle du bibliothécaire: Une analyse de discours. *Canadian Journal Of Information And Library Science*, 4, ss. 251-270. DOI: 10.1353/ils.2014.0017
- Hjørland, Birger (2010). The foundation of the concept of relevance. *Journal Of The American Society For Information Science And Technology*, 61, 2, ss. 217-237. DOI: 10.1002/asi.21261
- Hodges, Dracine, Preston, Cyndi & Hamilton, Marsha J. (2011). Patron-Initiated Collection Development: Progress of a Paradigm Shift. I Nixon, Judith M., Freeman, Robert S. & Ward, Suzanne M. (red.) *Patron-driven acquisitions: current successes and future directions*. London: Routledge, ss. 33-43.
- Howarth, David R. (2007). *Diskurs*. 1. uppl. Malmö: Liber.
- Ikeda Chow, Naomi & James, Ryan (2014). A Case Study for PDA on a Shoestring Budget. I Bridges, Karl (red.) *Customer-based collection development: an overview*. London: Facet Publishing, ss. 61-102.
- Jennings, Eric (2013). The Relevance of Academic Libraries in the Twenty-First Century. *College & Undergraduate Libraries*, 20, 1, ss. 107-116. DOI: 10.1080/10691316.2013.761037

Kahn, Michelle & Underwood, Peter G. (2013). Issues related to the adoption of e-books in academic libraries: a literature review. *South African Journal Of Libraries & Information Science*, 79, 2, ss. 10-17. DOI: 10.7553/79-2-141

Kjellin, David & Pernler, Tobias (2009). *Talet om informationskompetens: Implikationer för relationen mellan bibliotekarier och användare*. I Mötesplats för framtiden. Borås 14-15 oktober 2009. Tillgänglig via: <http://bada.hb.se/bitstream/2320/5519/1/KjellinPernler.pdf> [2016-03-18]

Larsson, Larsåke (2001). *Tillämpad kommunikationsvetenskap. 2.*, [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Lindsköld, Linnéa (2013). *Betydelsen av kvalitet [Elektronisk resurs] : en studie av diskursen om statens stöd till ny, svensk skönlitteratur 1975-2009*. Diss. Borås : Högskolan i Borås, 2013. Tillgänglig via: <http://bada.hb.se/handle/2320/12610> [2016-01-27]

Lindsköld, Linnéa (2010). What's the "problem" represented to be in the Swedish state support to fiction?. I *ICCPR 2010: the Sixth International Conference on Cultural Policy Research*, Jyväskylä, Finland, 24 - 27 August 2010. URN: <urn:nbn:se:hb:diva-6419> [2016-02-11]

Lundqvist, Malin (2013). *Förvärvade riktlinjer – En diskursanalytisk kartläggning av förvärvspolicys på svenska forskningsbibliotek*. Mastersuppsats, Biblioteks- & informationsvetenskap, Universitetet i Lund. Lund: Universitetet

Mack, Daniel C. (red.) (2003). *Collection development policies: new directions for changing collections*. Binghamton, NY: Haworth Information Press

Montano, Blanca San Jose (2014). The new paradigm of collection management in university libraries: from crisis to revolution. *Collection Building*, 33, 3, ss. 90-97. DOI: 10.1108/CB-02-2014-0012

Munro, Bruce & Philips, Peter (2008). A Collection of Importance: The Role of Selection in Academic Libraries. *Australian Academic & Research Libraries*, 39, 3, ss. 149-170. DOI: 10.1080/00048623.2008.10721347

Möllerström, Veselinka & Stenberg Jacob (2014). Diskursanalys som metod inom strategisk kommunikation. I Eksell, Jörgen & Thelander, Åsa (red.) *Kvalitativa metoder i strategisk kommunikation*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 127-148.

Nationalencyklopedin (2016a). *Målgrupp*. Tillgänglig via: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/målgrupp> [2016-04-15]

Nationalencyklopedin (2016b). *Effektivitet*. Tillgänglig via: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/effektivitet> [2016-04-25]

Nationalencyklopedin (2016c). *Effektiv*. Tillgänglig via:
<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/effektiv> [2016-04-25]

Nationalencyklopedin (2016d). *Balans*. Tillgänglig via:
<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/balans> [2016-04-26]

Nationalencyklopedin (2016e). *Kvalitet*. Tillgänglig via:
<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/kvalitet> [2016-04-27]

Nationalencyklopedin (2016f). *Efterfråga*. Tillgänglig via:
<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/efterfraga> [2016-04-28]

Neumann, Iver B. (2003). *Mening, materialitet, makt: en introduktion till diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Nicholson, Karen P. (2015). The Mcdonaldization of Academic Libraries and the Values of Transformational Change. *College & Research Libraries*, 76, 3, ss. 328-338.

Nixon, Judith M., Freeman, Robert S. & Ward, Suzanne M (2011). An Introduction and Literature Review. I Nixon, Judith M., Freeman, Robert S. & Ward, Suzanne M. (red.) *Patron-driven acquisitions: current successes and future directions*. London: Routledge, ss. 1-6.

Nixon, Judith M, Ward, Suzanne M. & Freeman Robert S. (2014). Selectors' Perceptions of E-Book Patron-Driven Acquisitions. I Bridges, Karl (red.) *Customer-based collection development: an overview*. London: Facet Publishing, ss. 27-48.

Pickett, Carmelita, Stephens, Jane, Kimball, Rusty, Ramirez, Diana, Thornton, Joel & Burford, Nancy (2011). Revisiting an abandoned practice: The death and resurrection of collection development policies. *Collection Management*, 36, 3, ss. 165-181. DOI: 10.1080/01462679.2011.580426

Potter, Jonathan (1996). *Representing reality: discourse, rhetoric and social construction*. London: Sage.

Quinn, Brian (2000). The McDonaldization of academic libraries?. *College & Research Libraries*, 61, 3, ss. 248-261. DOI: 10.5860/crl.61.3.248

Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2011). Att analysera kvalitativt material. I Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber, ss. 194-210.

Ritzer, George (2000). *The Mcdonaldization of Society*. New Century ed., [rev.] Thousand Oaks, Calif.: Pine Forge Press.

Saracevic, Tefko (2007). Relevance: A review of the literature and a framework for thinking on the notion in information science. Part II: nature and manifestations of relevance. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(3), ss. 1915-1933. DOI: 10.1002/asi.20682

Shen, Lisa, Cassidy, Erin Dorris, Elmore, Eric, Griffin, Glenda, Manolovitz, Tyler, Martinez, Michelle & Turney, Linda M. (2011). Head first into the patron-driven acquisition pool: A comparison of librarian selections versus patron purchases. *Journal Of Electronic Resources Librarianship*, 23, 3, ss. 203-218. DOI: 10.1080/1941126X.2011.601224

Stone, Graham & Heyhoepullar, Briony (2015). The customer is always right? Assessing the value of patron-driven acquisition at the University of Huddersfield. *Insights: The UKSG Journal*, 28, 1, ss. 22-31. DOI: 10.1629/uksg.173

Stover, Mark (2004). The Reference Librarian as Non-Expert: A Postmodern Approach to Expertise. *Reference Librarian*, 42, 87/88, ss. 273-300. DOI: 10.1300/J120v42n87_10

Straw, Joseph (2003). Collection Management Statements on the World Wide Web. I Mack, Daniel C. (red.) *Collection development policies: new directions for changing collections*. Binghamton, NY: Haworth Information Press, ss. 77-86.

Sundin, Olof & Johannisson, Jenny (2005). The instrumentality of information needs and relevance. I Crestani, Fabio & Ruthwen, Ian (red.) *Information context: nature, impact, and role*. Springer, ss. 107-118.

Svensk biblioteksforening (2014). *Bibliotekens internationella manifest*. Stockholm: Svensk biblioteksforening. Tillgänglig via: <http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2014/03/BIBLIOTEKENS-INTERNATIONELLA-MANIFEST-WEBB-UTSKRIFT.pdf> [2016-04-29]

Söderlind, Åsa & Elf, Gullvor (2014). "Vi arbetar i medborgarnas tjänst" – En kartläggning av mediestrategiskt arbete på bibliotek utifrån normerande dokument. Svensk biblioteksforening. Tillgänglig via: <http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2014/10/VI-ARBETAR-I-MEDBORGARNAS-TJANST-WEBB.pdf> [2016-05-20]

Tuominen, Kimmo (1997). User-centered discourse: An analysis of the subject positions of the user and the librarian. *Library Quarterly*, 67, 4, ss. 350-371. DOI: 10.1086/629971

Tyler, David C, Xu, Yang, Melvin, Joyce C., Epp, Marylou & Kreps, Anita M. (2011). Just How Right Are Customers? An Analysis of the Relative Performance of Patron-Initiated Interlibrary Loan Monograph Purchases. I Nixon, Judith M., Freeman, Robert S. & Ward, Suzanne M. (red.) *Patron-driven acquisitions: current successes and future directions*. London: Routledge, ss. 33-43.

Wallén, Christine (2014). *E-resursernas påverkan på universitets- och högskolebiblioteken: En historia om IT, infrastruktur och makt*. Stockholm: Kungliga Biblioteket. Tillgänglig via:
http://www.kb.se/dokument/E_resursernas_p%C3%A5verkan.pdf [2016-05-19]

Walters, William H. (2012). Patron-Driven Acquisition and the Educational Mission of the Academic Library. *Library Resources & Technical Services*, 56, 3, ss. 199-213. DOI: 10.5860/lrts.56n3.199

Wessels, Nicoline & Knoetze, Hannalie (2008). Collection Development in High-Poverty School Libraries in Multilingual Environments. *Mousaion*, 26, 2, ss. 290-303.

Westin, Adam (2016). Ojämlig tillgång till kunskap i Sverige. *Biblioteksbladet*, 3, s. 21.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga 1

Mail till biblist:

Hej,

Jag är i uppstarten av arbetet med min masteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap.

Min avsikt är att analysera svenska universitets- och högskolebiblioteks dokumenterade inköpsstrategier för att på så vis dra slutsatser kring varför/varför inte PDA bör användas och i vilken utsträckning det eventuellt bör används.

Därför vänder jag mig nu till alla er bibliotekarier som tjänstgör vid akademiska bibliotek med en förhoppning om att ni vill maila era biblioteks förvärvspolicies/inköpsstrategier/medieplaner/etc.

Kontakta mig gärna om något är oklart!

Tack på förhand!

Vänliga hälsningar

Lina Köpsén

lina.kopsen@live.com

Bilaga 2

Mail till biblioteken:

Hej,

Jag är i uppstarten av arbetet med min masteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap.

Min avsikt är att analysera svenska universitet- och högskolebiblioteks dokumenterade inköpsstrategier.

Därför vänder jag mig nu till er med en förhoppning om att ni vill maila ert biblioteks förvärvspolicy/inköpsstrategi/medieplan till mig.

Kontakta mig gärna om något är oklart!

Tack på förhand!

Vänliga hälsningar

Lina Köpsén